www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article /Araştırma Makalesi

Representation of Social Actors and Critical Discourse Analysis in Bilge Karasu's Yağmurlu Kentin Güneşçisi

Bilge Karasu'nun Yağmurlu Kentin Güneşçisi'nde Sosyal Aktörlerin Temsili ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Tuğba Demircan*

Abstract: Critical discourse analysis is an interdisciplinary approach that examines texts through the lens of social practices and argues that meaning is produced by linguistic structures and contextual conditions. Across a broad spectrum of fields -ranging from linguistics to sociology, psychology to cultural studies, and semiotics to digital media- numerous methods and tools have been developed to investigate the role of language in the production of meaning. One such method, Theo van Leeuwen's "Social Actors Approach", synthesizes Halliday's systemic functional linguistics and Foucault's theory of power and knowledge, thereby shifting the focus of the social actors' network from form to a depth centred on meaning production. This research examines the applicability of the social actors' system network within a literary context, investigating whether it offers a systematic analytical framework for the analysis of social representations. The study seeks to answer the following fundamental questions: "Is the social actors' system network functional in explaining the forms of representation in literary texts? How can the representation of social actors within literary language be analysed through van Leeuwen's network categories?" Adopting a qualitative research methodology, the study presents the theoretical framework of the social actors' network; subsequently, the functionality of these tools within literary texts is demonstrated through practical application. Literary texts that construct character-centred discourse form the scope of the research. Within this framework, Bilge Karasu's work titled *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* has been selected as the sample. The text in question was analysed by coding it within the framework of the following headings from van Leeuwen's social actor network: exclusion, role allocation, assimilation, association and dissociation, indetermination and differentiation, nomination and categorisation, functionalisation and identification, personalisation and impersonalisation, and overdetermination. During the analysis process, representations of social actors were examined within the possibilities of literary language and their functions in meaning production were discussed by relating them to the text's thematic structure. The findings of the research demonstrate that van Leeuwen's approach serves as a functional tool for analysing the multi-layered nature of literary discourse; they also show that the network of social actors assumes more abstract and symbolic functions within the literary context.

Keywords: Turkish Language and Literature, Critical Discourse Analysis, Social Actors Approach, Literary Texts, Representation.

---

* Dr. Republic of Türkiye, Ministry of National Education
Dr., Millî Eğitim Bakanlığı
ORCİD https://orcid.org/0000-0002-8741-4470
tugbainci2012@gmail.com

Cite as/ Atıf: Demircan, T. (2026). Representation of social actors and critical discourse analysis in Bilge Karasu's Yağmurlu Kentin Güneşçisi / Bilge Karasu'nun Yağmurlu Kentin Güneşçisi'nde sosyal aktörlerin temsili ve eleştirel söylem çözümlemesi. *Turkish Studies - Language and Literature*, *21*(Ö1), 837-896. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer], Ankara Bilim University Publications. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.89324
Received/Geliş: 11 January/11 Ocak 2026
Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026
Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026
Checked by plagiarism software

CC BY NC

Öz: Eleştirel söylem çözümlemesi, metinleri toplumsal pratikler ekseninde ele alan, anlamın dilsel yapılar ve bağlamsal koşullar tarafından üretildiğini savunan disiplinler arası bir yaklaşımdır. Dil biliminden sosyolojiye, psikolojiden kültürel çalışmalara, gösterge biliminden dijital medyaya uzanan geniş bir sahada; dilin anlam üretimindeki rolünü inceleyen çok sayıda yöntem ve araç geliştirilmiştir. Bu yöntemlerden biri olan Theo van Leeuwen'in "Sosyal Aktörler Yaklaşımı", Halliday'in sistemik işlevsel dil bilimi ve Foucault'nun iktidar-bilgi kuramını sentezleyerek sosyal aktörler ağını biçimden çok anlam üretimi odaklı bir derinliğe taşır. Bu araştırma, sosyal aktörler sistem ağının edebî bağlamdaki uygulanabilirliğini sınayarak, toplumsal temsillerin analizinde sistematik bir çözümleme imkânı sunup sunmadığını incelemektedir. Çalışmada şu temel sorulara yanıt aranmaktadır: "Sosyal aktörler sistem ağı, edebî metinlerdeki temsil biçimlerini açıklamada işlevsel midir? Sosyal aktörlerin edebî dil içindeki temsili, van Leeuwen'in sistem ağı kategorileri üzerinden nasıl çözümlenebilir?" Nitel araştırma yönteminin benimsendiği araştırmada, sosyal aktörler sistem ağının kuramsal çerçevesi sunulmuş; ardından bu araçların edebî metinlerdeki işlevselliği uygulamalı olarak gösterilmiştir. Karakter odaklı söylem inşa eden anlatmaya bağlı edebî metinler, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu kapsamda örneklem olarak Bilge Karasu'nun *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* başlıklı eseri seçilmiştir. Söz konusu metin; van Leeuwen'in sosyal aktörler sistem ağında yer alan dışlama, rol dağılımı, asimilasyon, birliktelik ve ayrışma, belirsizleştirme ve farklılaştırma, adlandırma ve kategorize etme, işlevselleştirme ve kimliklendirme, şahsileştirme ve gayrişahsileştirme, aşırı tanımlama başlıkları çerçevesinde kodlanarak çözümlenmiştir. Çözümleme sürecinde sosyal aktör temsilleri, edebî dilin imkânları dâhilinde ele alınmış ve metnin tematik yapısıyla ilişkilendirilendirilerek anlam üretimindeki işlevleri tartışılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, van Leeuwen'in yaklaşımının edebî söylemlerin çok katmanlı doğasını çözümlemede işlevsel bir araç olduğunu ortaya koyarken; sosyal aktörler sistem ağının edebî bağlamda daha soyut ve sembolik işlevler üstlendiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı, Eleştirel Söylem Analizi, Sosyal Aktörler Yaklaşımı, Edebî Metinler, Temsil.

Structured Abstract:

Introduction and Purpose of the Study

Critical discourse analysis is an interdisciplinary approach that examines texts through the lens of social practices, arguing that meaning is produced by both linguistic structures and contextual conditions. Across a broad spectrum of fields – ranging from linguistics to sociology, psychology to communication studies, and semiotics to digital media – numerous methods and tools have been developed to investigate the role of language in the production of meaning. This study aims to test the applicability of Theo van Leeuwen's "Social Actors System Network" within literary contexts and to demonstrate how the representation of characters and social relations within literary language can be analysed through these system network categories.

Literature Review / Background

In the current literature, discourse studies generally focus on media, politics, and news texts. This study operates on the premise that this application area can be extended to the literary domain. The question "Is the Social Actor System Network functional in explaining the representation forms in literary texts?" is anticipated to be addressed. And how can the representation of social actors within literary language be analysed through van Leeuwen's system network categories? "The study will contribute both theoretically and methodologically to literary analyses with original insights.

Theoretical / Conceptual Framework

The research is based on Theo van Leeuwen's "Social Actors Approach," which draws on Halliday's systemic functional linguistics and Foucault's understanding of power-knowledge relations. By deepening the social actors network along the axis of meaning production rather than form, this approach focuses on the questions of for what purpose actors are hidden or transformed in discourse. The analysis was carried out through the strategies of exclusion, role allocation, assimilation, association and dissociation, indetermination and differentiation, nomination and categorisation, functionalisation and identification, personalisation and impersonalisation, overdetermination.

Methodology

The qualitative research model underpins this study, where van Leeuwen's social actor system network is introduced as a theoretical framework and then applied to literary texts. The universe of the research consists of narrative texts that foreground characters at the level of discourse within Turkish literature. The selected sample is Bilge Karasu's *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*, which provides a productive ground for examining the representation forms of social actors within a literary context. During the analysis process, representations are discussed in relation to the thematic structure of the text.

Findings / Results

The findings indicate that van Leeuwen's approach is an effective tool for analysing the multilayered nature of literary discourses and that the categories have evolved into symbolic qualities within the literary context. The key findings are as follows:

· **Inclusion and Exclusion:** In the text, the inclusion strategy is used to construct social representation that serves to legitimate and reproduce dominant discourses. The exclusion strategy includes the backgrounding category, where social actors implicitly exist, but it does not include the suppression that causes absolute invisibility.

· **Role Allocation:** Role assignment forms are included in the text with the sub-categories of activation, passivation, circumstantialisation, and possession; the ways in which social order is maintained are represented through active and passive role assignment.

· **Assimilation:** In the text, the assimilation strategy has gained function as a representation mechanism that ensures the continuity of power. The aggregation subcategory is applied to represent social actors as measurable and controllable entities. The collectivisation subcategory has gained function in reflecting an internalised form of obedience in which individual identities are completely erased.

· **Association and Dissociation:** The association strategy reflects a form of representation in the text in which social actors reinforce social norms by forming temporary alliances. The consequences of deviating from social norms, in turn, are addressed through the dissociation strategy.

· **Indetermination and Differentiation:** The indetermination strategy presents the urban population with generalising discourses that distance them from their individual identities, highlighting collective consciousness. Othering discourses in the text are put forward using the differentiation strategy.

· **Nomination and Categorisation:** In the text, the phenomena of individual resistance and enlightenment are made visible through the nomination strategy, while adaptation to social norms is represented through categorisation.

· **Functionalisation and Identification:** With the functionalisation and identification strategies, which present the conflict between individual resistance and social order on a metaphorical plane, individual characteristics, social relations, and actions of social actors are represented.

· **Personalisation and Impersonalisation:** In the personalisation and impersonalisation strategies, which make the difference between society and individual visible, the pressure and surveillance of modern society on the individual are represented through the subcategories of abstraction and objectivation.

· **Overdetermination:** In the overdetermination strategy, in which social actors are represented by being linked to more than one role and social practice, social order and individual resistance are reflected in the text with different dimensions through the sub-categories of inversion, symbolisation, connotation, and distillation.

Discussion and Conclusion

The findings obtained from the textual framework presented in *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* indicate that the social actors approach offers a functional approach for making representational practices in literary texts, and the social relations inherent in them, visible. The analysis process has revealed that the categories in the system network need to be considered together with the possibilities of literary language. In this context, it has been concluded that the social actors in the fictional universe, as carriers of meaning constructed through symbolic values, should not be overlooked. To reach more generalisable results, similar studies need to be tested on different texts and contexts.

Implications / Recommendations

Van Leeuwen's (2008) concept of "representational choices" emphasises that social actor representations are related more to how something is said than to what is said, and draws attention to the fact that this approach will also shed light on stylistics studies. Especially in narrative texts, it can be argued that the continuities or ruptures observed in the representation forms of social actors should be addressed together with stylistic choices such as narrator and perspective, the presentation of time, lexical choices, and sentence structures, within the framework of multiple representational strategies, and that this will develop a more profound understanding both in terms of stylistics and of the functioning of the social actors approach in literary contexts. Studies conducted in this direction are thought to make significant contributions to the literature. In addition, the comparative examination of social actors in literary texts of different genres also has the potential to contribute to the field. Studies conducted within this scope reveal how social actors are transformed across genres and across texts, thereby making the ideological dimension of representations visible; at the same time, they are also important in that they show how discursive practices are produced and reinforced through schematic structures.

Keywords: Turkish Language and Literature, Critical Discourse Analysis, Social Actors Approach, Literary Texts, Representation.

ملخص منظم:

مقدمة والغرض من الدراسة

يُعد تحليل الخطاب النقدي نهجًا متعدد التخصصات يدرس النصوص من منظور الممارسات الاجتماعية، ويرى أن المعنى ينشأ عن كل من البنى اللغوية والظروف السياقية. وعلى نطاق واسع من المجالات — بدءًا من اللغويات إلى علم الاجتماع، ومن علم النفس إلى دراسات

الاتصال، ومن علم السيميائية إلى الوسائط الرقمية — تم تطوير العديد من الأساليب والأدوات لدراسة دور اللغة في إنتاج المعنى. تهدف هذه الدراسة إلى اختبار قابلية تطبيق «شبكة نظام الفاعلين الاجتماعيين» التي طورها ثيو فان ليوين في السياقات الأدبية، وإظهار كيف يمكن تحليل تمثيل الشخصيات والعلاقات الاجتماعية في اللغة الأدبية من خلال فئات شبكة النظام هذه.

مراجعة الأدبيات / الخلفية

في الأدبيات الحالية، تركز دراسات الخطاب عمومًا على وسائل الإعلام والسياسة والنصوص الإخبارية. تنطلق هذه الدراسة من فرضية أن مجال التطبيق هذا يمكن توسيعه ليشمل المجال الأدبي. ومن المتوقع معالجة السؤال التالي: «هل تُعد شبكة نظام الفاعلين الاجتماعيين فعالة في تفسير أشكال التمثيل في النصوص الأدبية؟» وكيف يمكن تحليل تمثيل الفاعلين الاجتماعيين ضمن اللغة الأدبية من خلال فئات شبكة النظام التي وضعها فان ليوين؟ «ستسهم الدراسة نظريًّا ومنهجيًّا في التحليلات الأدبية برؤى مبتكرة.

الإطار النظري / المفاهيمي

تستند هذه الدراسة إلى «نهج الفاعلين الاجتماعيين» الذي وضعه ثيو فان ليوين، والذي يعتمد على اللغويات الوظيفية النظامية لهاليداي وفهم فوكو لعلاقات السلطة والمعرفة. يعمل هذا النهج على تعميق شبكة الفاعلين الاجتماعيين من خلال التركيز على إنتاج المعنى بدلاً من الشكل؛ ويؤكد على أسئلة مثل: لماذا وكيف يتم إخفاء الفاعلين أو تحويلهم في الخطاب. سيُجرى التحليل من خلال استراتيجيات مثل الاستبعاد، وتوزيع الأدوار، والاستيعاب، والارتباط والانفصال، والتمايز، والتصنيف، والتوظيف الوظيفي، والتحديد، والتخصيص، وإزالة الطابع الشخصي، والتحديد المفرط، والتعريف المفرط.

المنهجية

يستند هذا البحث إلى نموذج البحث النوعي، حيث يتم تقديم شبكة نظام الفاعلين الاجتماعيين لفان ليوين كإطار نظري ثم تطبيقها على النصوص الأدبية. يتألف مجال البحث من الأعمال الأدبية التي تبرز الشخصيات على مستوى الخطاب ضمن الأدب التركي. والعينة المختارة التي توفر أرضية مثمرة لدراسة أشكال تمثيل الفاعلين الاجتماعيين في سياق *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*، هي رواية بيلجي كاراسو أدبي. وخلال عملية التحليل، تتم مناقشة أشكال التمثيل في ضوء البنية الموضوعية للنص.

النتائج

تشير النتائج إلى أن نهج فان ليوين يُعد أداة فعالة لتحليل الطبيعة متعددة الطبقات للخطابات الأدبية، وأن الفئات قد تطورت لتصبح صفات رمزية ضمن السياق الأدبي. وفيما يلي النتائج الرئيسية:

الإدراج والاستبعاد: في النص، تُستخدم استراتيجية الإدراج لبناء تمثيل اجتماعي يهدف إلى إضفاء الشرعية على الخطابات السائدة · وإعادة إنتاجها. تشمل استراتيجية الاستبعاد فئة «التهميش»، حيث توجد الفاعلات الاجتماعية ضمناً، لكنها لا تشمل القمع الذي يؤدي إلى الاختفاء المطلق.

توزيع الأدوار»: ترد في النص أشكال توزيع الأدوار مع الفئات الفرعية التالية: «التفعيل»، و«التخميل»، و«الظرفية · و«الامتلاك»؛ ويتم تمثيل الطرق التي يتم بها الحفاظ على النظام الاجتماعي من خلال توزيع الأدوار النشطة والسلبية.

«الاستيعاب: في النص، اكتسبت استراتيجية الاستيعاب وظيفة آلية تمثيل تضمن استمرارية السلطة. تُطبق الفئة الفرعية «التجميع · لتمثيل الفاعلين الاجتماعيين ككيانات قابلة للقياس والتحكم. واكتسبت الفئة الفرعية «التجميع الجماعي» وظيفة في تجسيد شكل داخلي من أشكال الطاعة يتم فيه محو الهويات الفردية تمامًا.

الارتباط والانفصال: تعكس استراتيجية الارتباط شكلاً من أشكال التمثيل يعزز فيه الفاعلون الاجتماعيون المعايير الاجتماعية من · خلال تشكيل تحالفات مؤقتة. عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية تتناول استراتيجية الانفصال عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية. من خلال استراتيجية الانفصال.

عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية. من خلال استراتيجية الانفصال. تتناول استراتيجية الانفصال عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية. من خلال استراتيجية الانفصال. تتناول استراتيجية الانفصال عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية. من خلال استراتيجية الانفصال. تتناول استراتيجية الانفصال عواقب الانحراف عن الأعراف الاجتماعية. باستخدام استراتيجية الانفصال.

· **عدم التحديد والتمييز:** تقدم استراتيجية عدم التحديد للسكان الحضريين خطابات تعميمية تبعدهم عن هوياتهم الفردية، وتسلط الضوء على الوعي الجماعي. أما الخطابات التي تُظهر «الآخر» في النص، فتُطرح باستخدام استراتيجية التمييز.

· **التسمية والتصنيف:** في النص، تظهر ظواهر المقاومة الفردية والتنوير من خلال استراتيجية التسمية، بينما يُصوَّر التكيف مع الأعراف الاجتماعية من خلال التصنيف.

· **الوظيفية والتماهي:** من خلال استراتيجيتي الوظيفية والتماهي، اللتين تعرضان الصراع بين المقاومة الفردية والنظام الاجتماعي على المستوى المجازي، يتم تمثيل الخصائص الفردية والعلاقات الاجتماعية وأفعال الفاعلين الاجتماعيين.

· **التخصيص والتجريد:** في استراتيجيتي التخصيص والتجريد، اللتين تبرزان الفرق بين المجتمع والفرد، يتم تمثيل الضغط والمراقبة اللذين يمارسهما المجتمع الحديث على الفرد من خلال الفئات الفرعية للتجريد والتشييء.

· **التحديد المفرط:** في استراتيجية التحديد المفرط، التي يتم فيها تمثيل الفاعلين الاجتماعيين من خلال ربطهم بأكثر من دور وممارسة اجتماعية واحدة، ينعكس النظام الاجتماعي والمقاومة الفردية في النص بأبعاد مختلفة من خلال الفئات الفرعية المتمثلة في الانعكاس، والترميز، والدلالة، والتقطير.

المناقشة والخلاصة

تشير النتائج المستخلصة من الإطار النصي المقدم في *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* إلى أن نهج الفاعلين الاجتماعيين يوفر إطارًا وظيفيًا لإبراز الممارسات التمثيلية في النصوص الأدبية والعلاقات الاجتماعية الكامنة فيها. وتكشف عملية التحليل أنه ينبغي لنا النظر إلى الفئات داخل شبكة النظام جنبًا إلى جنب مع حقيقة أن الفئات داخل شبكة النظام يجب النظر إليها مع إمكانيات اللغة الأدبية.

وفي هذا السياق، تم التوصل إلى استنتاج مفاده أنه لا ينبغي إغفال الفاعلين الاجتماعيين داخل العالم الخيالي باعتبارهم ناقلين للمعنى المبني من خلال القيم الرمزية. ولتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم، يتعين إجراء دراسات مماثلة. ويعد تطبيق دراسات مماثلة على نصوص وسياقات مختلفة أمرًا ضروريًا لتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم. على نصوص وسياقات مختلفة. ويعد تطبيق دراسات مماثلة على نصوص وسياقات مختلفة أمرًا ضروريًا لتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم. على نصوص وسياقات مختلفة. يعد تطبيق دراسات مماثلة على نصوص وسياقات مختلفة أمرًا ضروريًا لتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم. على نصوص وسياقات مختلفة. يعد تطبيق دراسات مماثلة على نصوص وسياقات مختلفة أمرًا ضروريًا لتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم. على نصوص وسياقات مختلفة. يعد تطبيق دراسات مماثلة على نصوص وسياقات مختلفة أمرًا ضروريًا لتحقيق نتائج أكثر قابلية للتعميم. على نصوص وسياقات مختلفة.

الاستنتاجات / التوصيات

يؤكد مفهوم «الخيارات التمثيلية» الذي طرحه فان ليوين (2008) على أن تمثيلات الفاعلين الاجتماعيين ترتبط بكيفية قول الشيء أكثر من ارتباطها بما يُقال، ويلفت الانتباه إلى حقيقة أن هذا النهج سيلقي الضوء على دراسات الأسلوب. ويمكن القول، خاصة في النصوص السردية، إن أوجه الاستمرارية أو الانقطاع التي تُلاحظ في أشكال تمثيل الفاعلين الاجتماعيين ينبغي معالجتها جنبًا إلى جنب مع الخيارات الأسلوبية مثل الراوي والمنظور، وتقديم الزمن، والخيارات المعجمية، وتراكيب الجمل، وما إلى ذلك، في إطار استراتيجيات تمثيلية متعددة، وأن هذا النهج سيطور فهمًا أعمق سواء من حيث علم الأسلوب أو من حيث كيفية عمل نهج الفاعل الاجتماعي في السياقات الأدبية. يعتقد الباحثون أن الدراسات التي تُجرى في هذا الاتجاه ستسهم بشكل كبير في الأدبيات. الدراسات التي تُجرى في هذا الاتجاه: يتوقع الباحثون أن الدراسات التي تُجرى في هذا الاتجاه ستسهم بشكل كبير في الأدبيات. يتوقع الباحثون أن الدراسات التي تُجرى في هذا الاتجاه ستقدم إسهامات مهمة في الأدبيات. بالإضافة إلى ذلك، فإن الدراسة المقارنة للفاعلين الاجتماعيين في النصوص الأدبية من مختلف الأنواع الأدبية تنطوي أيضًا على إمكانية المساهمة في هذا المجال. تكشف الدراسات التي أُجريت في هذا الإطار عن كيفية تحول الفاعلين الاجتماعيين عبر الأنواع الأدبية وعبر النصوص، مما يجعل البعد الأيديولوجي للتمثيلات مرئيًا؛ وفي الوقت نفسه، فإنها مهمة أيضًا لأنها تسلط الضوء على كيفية إنتاج الممارسات الخطابية وتعزيزها من خلال الهياكل التخطيطية.

الكلمات المفتاحية: اللغة التركية وآدابها، التحليل النقدي للخطاب، نهج الفاعلين الاجتماعيين، النصوص الأدبية، الفاعلون الاجتماعيون، والتمثيل.

Résumé Structuré:

Introduction et objectif de l’étude

L’analyse critique du discours est une approche interdisciplinaire qui examine les textes sous l’angle des pratiques sociales, en partant du principe que le sens est produit à la fois par les structures linguistiques et par les conditions contextuelles. Dans un large éventail de domaines – allant de la linguistique à la sociologie, de la psychologie aux sciences de la communication, et de la sémiotique aux médias numériques –, de nombreuses méthodes et outils ont été développés pour étudier le rôle du langage dans la production du sens.

La présente étude vise à tester l'applicabilité du « système-réseau d'acteurs sociaux » de Theo van Leeuwen dans des contextes littéraires et à démontrer comment la représentation des personnages et des relations sociales au sein du langage littéraire peut être analysée à travers ces catégories de système-réseau.

Revue de la littérature / Contexte

Dans la littérature actuelle, les études discursives se concentrent généralement sur les médias, la politique et les textes d'actualité. La présente étude part du principe que ce champ d'application peut être étendu au domaine littéraire. La question suivante devrait être abordée : « Le modèle « Système-Acteurs-Réseau » permet-il d'expliquer les formes de représentation dans les textes littéraires ? » Et comment la représentation des acteurs sociaux au sein du langage littéraire peut-elle être analysée à l'aide des catégories de ce modèle ? « Cette étude apportera une contribution à la fois théorique et méthodologique aux analyses littéraires grâce à des perspectives originales.

Cadre théorique / conceptuel

La recherche s'appuie sur l'« approche des acteurs sociaux » de Theo van Leeuwen, qui s'inspire de la linguistique fonctionnelle systémique de Halliday et de la conception foucaldienne des relations pouvoir-savoir. Cette approche approfondit le réseau des acteurs sociaux en se concentrant sur la production de sens plutôt que sur la forme ; elle met l'accent sur des questions telles que pourquoi et comment les acteurs sont masqués ou transformés dans le discours. L'analyse sera menée à l'aide de stratégies telles que l'exclusion, l'attribution de rôles, l'assimilation, l'association et la dissociation, la différenciation, la catégorisation, la fonctionnalisation, l'identification, la personnalisation, l'impersonnalisation, la surdétermination et l'hyperdéfinition.

Méthodologie

Cette étude s'appuie sur un modèle de recherche qualitative, dans lequel le réseau de système d'acteurs sociaux de van Leeuwen est présenté comme cadre théorique, puis appliqué à des textes littéraires. L'univers de la recherche est constitué d'œuvres littéraires qui mettent en avant des personnages au niveau du discours au sein de la littérature turque. L'échantillon sélectionné est *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* de Bilge Karasu, qui offre un terrain propice à l'examen des formes de représentation des acteurs sociaux dans un contexte littéraire. Au cours du processus d'analyse, les représentations sont examinées en relation avec la structure thématique du texte.

Conclusions / Résultats

Les résultats indiquent que l'approche de van Leeuwen constitue un outil efficace pour analyser la nature multicouche des discours littéraires et que les catégories ont évolué vers des qualités symboliques au sein du contexte littéraire. Les principales conclusions sont les suivantes :

· **Inclusion et exclusion :** Dans le texte, la stratégie d'inclusion est utilisée pour construire une représentation sociale qui sert à légitimer et à reproduire les discours dominants. La stratégie d'exclusion inclut la catégorie de la mise en arrière-plan, où les acteurs sociaux existent implicitement, mais elle n'inclut pas la suppression qui entraîne une invisibilité absolue.

· **Attribution des rôles :** Les formes d'attribution des rôles sont présentes dans le texte avec les sous-catégories d'activation, de passivation, de circumstantialisation et de possession ; les modalités de maintien de l'ordre social sont représentées par l'attribution active et passive des rôles.

· **Assimilation :** Dans le texte, la stratégie d'assimilation a acquis la fonction d'un mécanisme de représentation garantissant la continuité du pouvoir. La sous-catégorie d'agrégation est utilisée pour représenter les acteurs sociaux comme des entités mesurables et contrôlables. La sous-catégorie de collectivisation a acquis la fonction de refléter une forme d'obéissance intériorisée dans laquelle les identités individuelles sont complètement effacées.

· **Association et dissociation :** La stratégie d'association reflète une forme de représentation dans laquelle les acteurs sociaux renforcent les normes sociales en formant des alliances temporaires. Les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de

dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation aborde les conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation permet de faire face aux conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation traite des conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation traite des conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. par la stratégie de dissociation. La stratégie de dissociation traite des conséquences d'un écart par rapport aux normes sociales. grâce à la stratégie de dissociation.

· **Indétermination et différenciation :** La stratégie d'indétermination présente à la population urbaine des discours généralisateurs qui l'éloignent de ses identités individuelles, mettant en avant la conscience collective. Les discours d'altérisation présents dans le texte sont mis en avant à l'aide de la stratégie de différenciation.

· **Nomination et catégorisation :** Dans le texte, les phénomènes de résistance individuelle et d'éveil sont rendus visibles par la stratégie de nomination, tandis que l'adaptation aux normes sociales est représentée par la catégorisation.

· **Fonctionnalisation et identification :** Les stratégies de fonctionnalisation et d'identification, qui présentent le conflit entre la résistance individuelle et l'ordre social sur un plan métaphorique, permettent de représenter les caractéristiques individuelles, les relations sociales et les actions des acteurs sociaux.

· **Personnalisation et impersonnalisation :** Dans les stratégies de personnalisation et d'impersonnalisation, qui rendent visible la différence entre la société et l'individu, la pression et la surveillance exercées par la société moderne sur l'individu sont représentées à travers les sous-catégories de l'abstraction et de l'objectivation.

· **Surdétermination :** Dans la stratégie de surdétermination, où les acteurs sociaux sont représentés en étant associés à plusieurs rôles et pratiques sociales, l'ordre social et la résistance individuelle se reflètent dans le texte sous différentes dimensions à travers les sous-catégories de l'inversion, de la symbolisation, de la connotation et de la distillation.

Discussion et conclusion

Les résultats obtenus à partir du cadre textuel présenté dans *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* indiquent que l'approche des acteurs sociaux fournit un cadre fonctionnel permettant de rendre visibles les pratiques de représentation dans les textes littéraires ainsi que les relations sociales qui leur sont inhérentes. Le processus d'analyse révèle qu'il convient de prendre en compte les catégories au sein du réseau systémique, tout en tenant compte du fait que ces catégories doivent être considérées conjointement avec les possibilités offertes par le langage littéraire.

Dans ce contexte, il a été conclu que les acteurs sociaux au sein de l'univers fictionnel ne doivent pas être négligés en tant que vecteurs de sens construits à travers des valeurs symboliques. Pour obtenir des résultats plus généralisables, des études similaires doivent être menées. L'application d'études similaires à différents textes et contextes est essentielle pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes. L'application d'études similaires à différents textes et contextes est essentielle pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes. Il est essentiel de mener des études similaires sur différents textes et dans différents contextes pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes. Il est essentiel de mener des études similaires sur différents textes et dans différents contextes pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes. Il est essentiel de mener des études similaires sur différents textes et dans différents contextes pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes. Il est essentiel de mener des études similaires sur différents textes et dans différents contextes pour obtenir des résultats plus généralisables. à différents textes et contextes.

Implications / Recommandations

Le concept de « choix représentationnels » de Van Leeuwen (2008) souligne que les représentations des acteurs sociaux sont davantage liées à la manière dont quelque chose est dit qu'à ce qui est dit, et attire l'attention sur le fait que cette approche apportera un éclairage nouveau aux études stylistiques. En particulier dans les textes narratifs, on peut soutenir que les continuités ou les ruptures observées dans les formes de représentation des acteurs sociaux devraient être abordées conjointement avec les choix stylistiques tels que le narrateur et la perspective, la représentation du temps, les choix lexicaux, les structures de phrases, etc., dans le cadre de stratégies de représentation multiples, et que cette approche permettra de développer une compréhension plus approfondie tant en termes de stylistique que du fonctionnement de l'approche des acteurs sociaux dans les contextes littéraires. Les chercheurs estiment que les études menées dans cette direction apporteront une contribution significative à la littérature. Études menées dans cette direction : les chercheurs prévoient que les études menées dans cette direction apporteront une contribution significative à la littérature. Les chercheurs prévoient que les études menées dans cette direction apporteront des contributions importantes à la littérature. En outre, l'examen comparatif des acteurs sociaux dans des textes littéraires de genres différents est également susceptible d'apporter une contribution à ce domaine. Les études menées dans ce cadre révèlent comment les acteurs sociaux se transforment d'un genre à l'autre et d'un texte à l'autre, rendant ainsi visible la dimension idéologique des représentations ; dans le même temps, elles sont également importantes en ce qu'elles mettent en lumière la manière dont les pratiques discursives sont produites et renforcées par le biais de structures schématiques.

Mots-clés : Langue et littérature turques, analyse critique du discours, approche des acteurs sociaux, textes littéraires, acteurs sociaux et représentation.

Resumen estructurado:

Introducción y objetivo del estudio

El análisis crítico del discurso es un enfoque interdisciplinar que examina los textos desde la perspectiva de las prácticas sociales, partiendo de la premisa de que el significado es producido tanto por las estructuras lingüísticas como por las condiciones contextuales. En un amplio abanico de campos —que abarca desde la lingüística hasta la sociología, pasando por la psicología, los estudios de la comunicación, la semiótica y los medios digitales— se han desarrollado numerosos métodos y herramientas para investigar el papel del lenguaje en la producción de significado. El presente estudio tiene como objetivo poner a prueba la aplicabilidad del «sistema-red de actores sociales» de Theo van Leeuwen en contextos literarios y demostrar

cómo la representación de los personajes y las relaciones sociales en el lenguaje literario puede analizarse a través de estas categorías de sistema-red.

Revisión bibliográfica / Antecedentes

En la bibliografía actual, los estudios del discurso se centran generalmente en los medios de comunicación, la política y los textos informativos. Este estudio parte de la premisa de que este ámbito de aplicación puede extenderse al ámbito literario. Se prevé abordar la pregunta: «¿Resulta útil el modelo de "red de sistemas de actores sociales" para explicar las formas de representación en los textos literarios?». Y ¿cómo puede analizarse la representación de los actores sociales en el lenguaje literario a través de las categorías de red de sistemas de van Leeuwen? «El estudio contribuirá, tanto teórica como metodológicamente, a los análisis literarios con aportaciones originales.

Marco teórico/conceptual

La investigación se basa en el «enfoque de los actores sociales» de Theo van Leeuwen, que se inspira en la lingüística funcional sistémica de Halliday y en la concepción de Foucault sobre las relaciones de poder-conocimiento. Este enfoque profundiza en la red de actores sociales centrándose en la producción de significado más que en la forma; hace hincapié en cuestiones como por qué y cómo los actores quedan ocultos o se transforman en el discurso. El análisis se llevará a cabo mediante estrategias como la exclusión, la asignación de roles, la asimilación, la asociación y la disociación, la diferenciación, la categorización, la funcionalización, la identificación, la personalización, la impersonalización, la sobredeterminación y la hiperdefinición.

Metodología

Este estudio se sustenta en el modelo de investigación cualitativa, en el que se introduce la red del sistema de actores sociales de van Leeuwen como marco teórico y, posteriormente, se aplica a textos literarios. El universo de la investigación está constituido por obras literarias que ponen en primer plano a los personajes a nivel del discurso dentro de la literatura turca. La muestra seleccionada es *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*, de Bilge Karasu, que ofrece un terreno fértil para examinar las formas de representación de los actores sociales en un contexto literario. Durante el proceso de análisis, las representaciones se abordan en relación con la estructura temática del texto.

Conclusiones / Resultados

Los resultados indican que el enfoque de van Leeuwen es una herramienta eficaz para analizar la naturaleza multifacética de los discursos literarios y que las categorías han evolucionado hasta convertirse en cualidades simbólicas dentro del contexto literario. Las conclusiones principales son las siguientes:

· **Inclusión y exclusión:** En el texto, la estrategia de inclusión se utiliza para construir una representación social que sirve para legitimar y reproducir los discursos dominantes. La estrategia de exclusión incluye la categoría de «relegación a un segundo plano», en la que los actores sociales existen de forma implícita, pero no incluye la supresión que provoca una invisibilidad absoluta.

· **Asignación de roles:** En el texto se incluyen formas de asignación de roles con las subcategorías de activación, pasivación, circunstancialización y posesión; las formas en que se mantiene el orden social se representan a través de la asignación activa y pasiva de roles.

· **Asimilación:** En el texto, la estrategia de asimilación ha adquirido la función de mecanismo de representación que garantiza la continuidad del poder. La subcategoría de agregación se aplica para representar a los actores sociales como entidades medibles y controlables. La subcategoría de colectivización ha adquirido la función de reflejar una forma internalizada de obediencia en la que las identidades individuales quedan completamente borradas.

· **Asociación y disociación:** La estrategia de asociación refleja una forma de representación en la que los actores sociales refuerzan las normas sociales mediante la formación de alianzas temporales. Las consecuencias de desviarse de las normas sociales. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación.

La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación. La estrategia de disociación aborda las consecuencias de desviarse de las normas sociales. Mediante la estrategia de disociación.

· **Indeterminación y diferenciación:** La estrategia de indeterminación presenta a la población urbana discursos generalizadores que la alejan de sus identidades individuales, poniendo de relieve la conciencia colectiva. Los discursos de «otredad» del texto se plantean mediante la estrategia de diferenciación.

· **Nombramiento y categorización:** En el texto, los fenómenos de resistencia individual e ilustración se hacen visibles a través de la estrategia de nombramiento, mientras que la adaptación a las normas sociales se representa mediante la categorización.

· **Funcionalización e identificación:** Mediante las estrategias de funcionalización e identificación, que presentan el conflicto entre la resistencia individual y el orden social en un plano metafórico, se representan las características individuales, las relaciones sociales y las acciones de los actores sociales.

· **Personalización e impersonalización:** En las estrategias de personalización e impersonalización, que hacen visible la diferencia entre la sociedad y el individuo, la presión y la vigilancia de la sociedad moderna sobre el individuo se representan a través de las subcategorías de abstracción y objetivación.

· **Sobredeterminación:** En la estrategia de sobredeterminación, en la que los actores sociales se representan vinculándolos a más de un rol y una práctica social, el orden social y la resistencia individual se reflejan en el texto con diferentes dimensiones a través de las subcategorías de inversión, simbolización, connotación y destilación.

Discusión y conclusión

Los resultados obtenidos a partir del marco textual presentado en *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* indican que el enfoque de los actores sociales proporciona un marco funcional para hacer visibles las prácticas representativas en los textos literarios y las relaciones sociales inherentes a ellos. El proceso de análisis revela que debemos tener en cuenta las categorías dentro de la red del sistema, así como el hecho de que dichas categorías deben considerarse junto con las posibilidades del lenguaje literario.

En este contexto, se ha llegado a la conclusión de que los actores sociales dentro del universo ficticio no deben pasarse por alto como portadores de significado construido a través de valores simbólicos. Para lograr resultados más generalizables, es necesario llevar a cabo estudios similares. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para lograr resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para lograr resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para obtener resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para obtener resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para obtener resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos. La aplicación de estudios similares a diferentes textos y contextos es esencial para obtener resultados más generalizables. a diferentes textos y contextos.

Implicaciones / Recomendaciones

El concepto de «opciones representativas» de Van Leeuwen (2008) hace hincapié en que las representaciones de los actores sociales están más relacionadas con cómo se dice algo que con lo que se dice, y llama la atención sobre el hecho de que este enfoque arrojará luz sobre los estudios estilísticos. Especialmente en los textos narrativos, puede argumentarse que las continuidades o rupturas observadas en las formas de representación de los actores sociales deben abordarse junto con las elecciones estilísticas —como el narrador y la perspectiva, la presentación del tiempo, las elecciones léxicas, las estructuras sintácticas, etc.— en el marco de múltiples estrategias representativas, y que este enfoque permitirá desarrollar una comprensión más profunda tanto en términos de estilística como del funcionamiento del enfoque de los actores sociales en contextos literarios. Los investigadores consideran que los estudios realizados en esta línea contribuirán de manera significativa a la literatura. Estudios realizados en esta línea: Los investigadores prevén que los estudios realizados en esta línea contribuirán de manera significativa a la literatura. Los investigadores prevén que los estudios realizados en esta línea aportarán contribuciones importantes a la literatura. Además, el análisis comparativo de los actores sociales en textos literarios de diferentes géneros también tiene el potencial de contribuir a este campo. Los estudios realizados en este ámbito revelan cómo se transforman los actores sociales a lo largo de los géneros y los textos, haciendo así visible la dimensión ideológica de las representaciones; al mismo tiempo, también son importantes porque arrojan luz sobre cómo se producen y refuerzan las prácticas discursivas a través de estructuras esquemáticas.

Palabras clave: Lengua y Literatura Turcas, Análisis Crítico del Discurso, Enfoque de los Actores Sociales, Textos Literarios, Actores Sociales y Representación.

结构化摘要：

研究导言与目的

批判性话语分析是一种跨学科研究方法，它通过社会实践的视角来考察文本，认为意义既由语言结构产生，也由语境条件共同塑造。从语言学到社会学、从心理学到传播学、从符号学到数字媒体等广泛领域中，已发展出众多方法和工具，用于探究语言在意义生成中的作用。本研究旨在检验西奥·范·勒文（Theo van Leeuwen）的“社会行为者系统网络”在文学语境中的适用性，并展示如何通过这些系统网络范畴来分析文学语言中人物形象及社会关系的呈现。

文献综述 / 背景

在现有文献中，话语研究通常聚焦于媒体、政治及新闻文本。本研究基于这样一个前提：该应用领域可扩展至文学领域。本研究预计将探讨“社会行为者系统网络”能否有效解释文学文本中的表征形式，以及如何通过范·李乌文的系统网络范畴来分析文学语言中社会行为者的表征。“本研究将凭借独到的见解，在理论和方法论层面为文学分析做出贡献。

理论/概念框架

本研究基于西奥·范·李乌文（Theo van Leeuwen）提出的“社会行为者方法”，该方法借鉴了哈利戴（Halliday）的系统功能语言学以及福柯（Foucault）对权力-知识关系的理解。该方法通过关注

意义生产而非形式，深化了对社会行为者网络的探讨；它着重探讨诸如行为者为何以及如何在话语中被隐匿或转化的问题。分析将通过以下策略进行：排除、角色分配、同化、关联与分离、差异化、分类、功能化、认同、个性化、去个性化、超决定和超定义。

研究方法

本研究以定性研究模型为基础，引入范·李文的社会行为者系统网络作为理论框架，并将其应用于文学文本。本研究的总体由土耳其文学中那些在话语层面突出人物形象的文学作品构成。选定的样本是比尔格·卡拉苏的《雨城之日》（*Yağmurlu Kentin Güneşçisi*），该作品为考察文学语境中社会行为者的表征形式提供了富有成效的土壤。在分析过程中，将结合文本的主题结构来探讨这些表征。

研究发现 / 结果

研究结果表明，范·勒乌文的方法是分析文学话语多层性质的有效工具，且这些范畴已在文学语境中演变为象征性特征。主要发现如下：

· **包容与排斥：**在文本中，包容策略被用于构建社会表征，从而为主导话语提供正当性并使其得以再生产。排斥策略包含“背景化”这一范畴，即社会行为者虽隐含存在，但不包括导致绝对不可见的压制。

· **角色分配：**文本中包含角色分配形式，其子范畴包括“激活”、“被动化”、“情境化”和“占有”；社会秩序的维持方式通过主动和被动的角色分配得以呈现。

· **同化：**在文本中，同化策略已作为一种确保权力连续性的表征机制发挥作用。“聚合”子类别被用于将社会行为者表征为可测量且可控制的实体。“集体化”子类别则反映了一种内化的服从形式，其中个体身份被彻底抹除。

· **关联与分离：**关联策略体现了一种表征形式，即社会行为者通过形成临时联盟来强化社会规范。偏离社会规范的后果　解离策略旨在应对偏离社会规范所产生的后果。通过解离策略。解离策略旨在应对偏离社会规范所产生的后果。通过解离策略。解离策略旨在应对偏离社会规范所产生的后果。通过解离策略。解离策略旨在应对偏离社会规范所产生的后果。通过解离策略。“疏离策略”旨在应对偏离社会规范所带来的后果。通过“疏离策略”。“疏离策略”旨在应对偏离社会规范所带来的后果。通过“疏离策略”。“疏离策略”旨在应对偏离社会规范所带来的后果。通过“疏离策略”。“疏离策略”旨在应对偏离社会规范所带来的后果。通过“疏离策略”。解离策略旨在应对偏离社会规范所带来的后果。通过解离策略。解离策略旨在应对偏离社会规范所带来的后果。借助解离策略。

· **不确定性与差异化：**不确定性策略向城市居民呈现泛化性话语，使其与个人身份产生距离，从而凸显集体意识。文本中“他者化”话语则是通过差异化策略提出的。

· **命名与分类：**在文本中，个体抵抗与启蒙现象通过命名策略得以显现，而对社会规范的适应则通过分类策略加以呈现。

· **功能化与认同：** 通过功能化和认同策略——将个体抵抗与社会秩序之间的冲突呈现在隐喻层面——来呈现社会行为者的个体特征、社会关系及其行为。

· **个人化与非个人化：** 在个人化与非个人化策略中，通过抽象化和客体化这两个子类别，使社会与个体之间的差异显现出来，从而呈现现代社会对个体施加的压力与监控。

· **超决定性：**在超决定性策略中，社会行为者通过与多个角色及社会实践的关联来呈现；社会秩序与个体抵抗则通过“逆转”、“象征化”、“内涵”和“提炼”等子类别，以不同维度在文本中得到反映。

讨论与结论

从《*Yağmurlu Kentin Güneşçisi*》中提出的文本框架所获得的研究结果表明，社会行为者方法为揭示文学文本中的表征实践及其内在的社会关系提供了一个功能性框架。分析过程揭示，我们不仅应将系统网络中的范畴纳入考量，还应将其与文学语言的可能性相结合。在此背景下，研究得出结论：虚构世界中的社会行为体作为通过象征价值构建的意义载体，不应被忽视。为了获得更具普适性的研究结果，需要开展类似的研究。将类似的研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似的研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似的研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。将类似研究应用于不同的文本和语境，对于获得更具普适性的研究结果至关重要。

启示/建议

范·勒乌文（Van Leeuwen，2008）提出的“表征选择”概念强调，社会行为体的表征更多地与“如何表达”相关，而非“表达什么”，并指出这种方法将为风格学研究提供新的视角。特别是在叙事文本中，可以认为，在多种表征策略的框架内，应将社会行为者表征形式中观察到的连续性或断裂性，与叙述者及视角、时间呈现、词汇选择、句式结构等风格选择一并探讨；这种方法将有助于在风格学以及社会行为者方法在文学语境中的运作方面，形成更深刻的理解。研究者认为，沿此方向开展的研究将对相关文献做出重大贡献。沿此方向开展的研究：研究者预计，沿此方向开展的研究将对相关文献做出重大贡献。研究者预计，沿此方向开展的研究将对相关文献做出重要贡献。此外，对不同体裁文学文本中社会行为体的比较考察，也有潜力为该领域做出贡献。在此范围内开展的研究揭示了社会行为者在不同体裁和不同文本中的转化方式，从而使表征的意识形态维度得以显现；同时，这些研究还通过阐明话语实践如何通过模式化结构得以生成和强化，展现出重要价值。

关键词：土耳其语言文学、批判性话语分析、社会行为者理论、文学文本、社会行为者、表征。

Структурированное Резюме:

Введение и цель исследования

Критический дискурс-анализ представляет собой междисциплинарный подход, в рамках которого тексты исследуются через призму социальных практик, исходя из того, что смысл формируется как лингвистическими структурами, так и контекстуальными условиями. В широком спектре дисциплин — от лингвистики до социологии, от психологии до коммуникатологии и от семиотики до цифровых медиа — было разработано множество методов и инструментов для изучения

роли языка в формировании смысла. Цель данного исследования — проверить применимость модели «Система-сеть социальных акторов» Тео ван Леувена в литературном контексте и продемонстрировать, как с помощью категорий этой модели можно анализировать представление персонажей и социальных отношений в литературном языке.

Обзор литературы / Предпосылки

В современной литературе дискурсивные исследования, как правило, сосредоточены на медиа, политике и новостных текстах. Данное исследование исходит из предпосылки, что эту область применения можно расширить на литературную сферу. Предполагается, что будет рассмотрен вопрос: «Эффективна ли модель «Система-сеть социальных акторов» для объяснения форм репрезентации в литературных текстах?» И как можно проанализировать репрезентацию социальных акторов в литературном языке с помощью категорий системы-сети ван Леувена? «Исследование внесет вклад как в теоретическом, так и в методологическом плане в литературный анализ, предлагая оригинальные идеи».

Теоретическая / концептуальная основа

Исследование основано на «подходе социальных акторов» Тео ван Леувена, который опирается на системно-функциональную лингвистику Халлидея и понимание Фуко отношений «власть-знание». Данный подход углубляет концепцию сети социальных акторов, сосредоточиваясь на производстве смысла, а не на форме; он акцентирует внимание на таких вопросах, как почему и как акторы скрываются или трансформируются в дискурсе. Анализ будет проводиться с использованием таких стратегий, как исключение, распределение ролей, ассимиляция, ассоциация и диссоциация, дифференциация, категоризация, функционализация, идентификация, персонализация, обезличивание, сверхдетерминация и гипердефиниция.

Методология

В основе данного исследования лежит модель качественного исследования, в рамках которой сетевая система социальных акторов ван Леувена вводится в качестве теоретической основы и затем применяется к литературным текстам. Совокупность исследования состоит из литературных произведений турецкой литературы, в которых персонажи выдвигаются на первый план на уровне дискурса. В качестве выборки выбран роман Бильге Карасу «*Yağmurlu Kentin Güneşçisi*», который предоставляет плодотворную основу для изучения форм репрезентации социальных акторов в литературном контексте. В ходе анализа репрезентации рассматриваются в связи с тематической структурой текста.

Выводы / Результаты

Полученные результаты показывают, что подход ван Леувена является эффективным инструментом для анализа многослойной природы литературных дискурсов и что эти категории приобрели символические качества в литературном контексте. Основные выводы следующие:

· **Включение и исключение:** В тексте стратегия включения используется для конструирования социальной репрезентации, служащей легитимизации и воспроизводству доминирующих дискурсов. Стратегия исключения включает категорию «отведения на второй план», при которой социальные акторы неявно присутствуют, но не включает подавление, приводящее к абсолютной невидимости.

· **Распределение ролей:** В тексте присутствуют формы распределения ролей с подкатегориями «активация», «пассивация», «окружающие обстоятельства» и «владение»; способы поддержания социального порядка представлены через активное и пассивное распределение ролей.

· **Ассимиляция:** В тексте стратегия ассимиляции приобрела функцию механизма репрезентации, обеспечивающего преемственность власти. Подкатегория «агрегация» применяется для представления социальных акторов как измеримых и контролируемых сущностей. Подкатегория «коллективизация» приобрела функцию отражения интернализованной формы повиновения, при которой индивидуальные идентичности полностью стираются.

· **Ассоциация и диссоциация:** Стратегия ассоциации отражает форму репрезентации, при которой социальные акторы укрепляют социальные нормы, формируя временные альянсы. Последствия отклонения от социальных норм Стратегия диссоциации затрагивает последствия отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации затрагивает последствия отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации затрагивает последствия отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации затрагивает последствия отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации затрагивает последствия отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации позволяет справиться с последствиями отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации позволяет справиться с последствиями отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации позволяет справиться с последствиями отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации позволяет справиться с последствиями отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации позволяет справиться с последствиями отклонения от социальных норм. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации. Стратегия диссоциации направлена на преодоление последствий отклонения от социальных норм. с помощью стратегии диссоциации.

· **Неопределённость и дифференциация:** Стратегия неопределённости представляет городскому населению обобщающие дискурсы, которые отдаляют его от индивидуальной идентичности, выдвигая на первый план коллективное сознание. Дискурсы «отчуждения» в тексте выдвигаются с помощью стратегии дифференциации.

· **Наименование и категоризация:** В тексте явления индивидуального сопротивления и просвещения становятся видимыми благодаря стратегии наименования, в то время как адаптация к социальным нормам представлена посредством категоризации.

· **Функционализация и идентификация:** С помощью стратегий функционализации и идентификации, которые представляют конфликт между индивидуальным сопротивлением и социальным порядком на метафорическом уровне, отображаются индивидуальные характеристики, социальные отношения и действия социальных акторов.

· **Персонализация и обезличивание:** В стратегиях персонализации и обезличивания, которые визуализируют различие между обществом и индивидуумом, давление и контроль современного общества над индивидуумом представлены через подкатегории абстракции и объективации.

· **Сверхдетерминация:** В стратегии сверхдетерминации, в которой социальные акторы представлены как связанные с более чем одной ролью и социальной практикой, социальный порядок и

индивидуальное сопротивление отражаются в тексте в различных измерениях посредством подкатегорий инверсии, символизации, коннотации и дистилляции.

Обсуждение и выводы

Результаты, полученные на основе текстовой рамки, представленной в произведении *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*, указывают на то, что подход, основанный на социальных акторах, предоставляет функциональную основу для визуализации практик репрезентации в литературных текстах и присущих им социальных отношений. Процесс анализа показывает, что необходимо учитывать категории в рамках системной сети наряду с тем, что эти категории следует рассматривать в совокупности с возможностями литературного языка.

В этом контексте был сделан вывод о том, что социальных акторов в рамках художественного мира не следует упускать из виду как носителей смысла, конструируемого посредством символических значений. Для получения более обобщаемых результатов необходимо проводить аналогичные исследования. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения более обобщаемых результатов. к различным текстам и контекстам. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения более обобщаемых результатов. к различным текстам и контекстам. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения результатов, поддающихся более широкому обобщению. к различным текстам и контекстам. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения результатов, поддающихся более широкому обобщению. к различным текстам и контекстам. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения результатов, поддающихся более широкому обобщению. к различным текстам и контекстам. Применение аналогичных исследований к различным текстам и контекстам имеет решающее значение для получения результатов, поддающихся более широкому обобщению. к различным текстам и контекстам.

Выводы / Рекомендации

Концепция «репрезентативных выборов» Ван Леувена (2008) подчеркивает, что репрезентации социальных акторов связаны в большей степени с тем, как что-то сказано, чем с тем, что сказано, и обращает внимание на то, что этот подход прольет свет на стилистические исследования. В частности, в отношении повествовательных текстов можно утверждать, что наблюдаемые преемственности или разрывы в формах репрезентации социальных акторов следует рассматривать в совокупности со стилистическими выборами — такими как выбор рассказчика и точки зрения, представление времени, лексический выбор, синтаксические конструкции и т. д. — в рамках многогранных репрезентационных стратегий, и что такой подход позволит достичь более глубокого понимания как с точки зрения стилистики, так и с точки зрения функционирования подхода, основанного на социальных акторах, в литературных контекстах. Исследователи полагают, что исследования, проводимые в этом направлении, внесут значительный вклад в литературу. Исследования, проводимые в этом направлении: Исследователи ожидают, что исследования, проводимые в этом направлении, внесут значительный вклад в литературу. Исследователи ожидают, что исследования, проводимые в этом направлении, внесут важный вклад в литературу. Кроме того, сравнительное изучение социальных акторов в литературных текстах разных жанров также может внести вклад в данную область. Исследования, проводимые в рамках данной области, показывают, как социальные акторы трансформируются в разных жанрах и текстах, тем самым выявляя идеологическую составляющую репрезентаций; в то же время они важны тем, что проливают свет на то, как дискурсивные практики формируются и укрепляются посредством схематических структур.

Ключевые слова: турецкий язык и литература, критический дискурс-анализ, подход «социальные акторы», литературные тексты, социальные акторы и репрезентация.

संरचित सारांश:

अध्ययन का परिचय और उद्देश्य

आलोचनात्मक विमर्श विश्लेषण एक अंतःविषय दृष्टिकोण है जो सामाजिक प्रथाओं के परिप्रेक्ष्य में ग्रंथों की जांच करता है, यह तर्क देते हुए कि अर्थ का निर्माण भाषिक संरचनाओं और प्रसंगिक परिस्थितियों दोनों द्वारा होता है। भाषाविज्ञान से समाजशास्त्र, मनोविज्ञान से संचार अध्ययन, और संकेतशास्त्र से डिजिटल मीडिया तक - विभिन्न क्षेत्रों में, अर्थ के निर्माण में भाषा की भूमिका की जांच करने के लिए कई विधियों और उपकरणों का विकास किया गया है। इस अध्ययन का उद्देश्य थियो वैन लीउवेन के "सोशल एक्टर्स सिस्टम नेटवर्क" की साहित्यिक संदर्भों में प्रयोज्यता का परीक्षण करना और यह प्रदर्शित करना है कि साहित्यिक भाषा के भीतर पात्रों और सामाजिक संबंधों के प्रतिनिधित्व का विश्लेषण इन सिस्टम नेटवर्क श्रेणियों के माध्यम से कैसे किया जा सकता है।

साहित्य समीक्षा / पृष्ठभूमि

वर्तमान साहित्य में, विमर्श अध्ययन आम तौर पर मीडिया, राजनीति और समाचार ग्रंथों पर केंद्रित होते हैं। यह अध्ययन इस धारणा पर आधारित है कि इस अनुप्रयोग क्षेत्र का विस्तार साहित्यिक क्षेत्र तक किया जा सकता है।

यह प्रश्न "क्या साहित्यिक ग्रंथों में प्रतिनिधित्व के रूपों की व्याख्या करने में सामाजिक अभिनेता प्रणाली नेटवर्क (Social Actor System Network) कार्यशील है?" का उत्तर देने की उम्मीद है। और साहित्यिक भाषा के भीतर सामाजिक अभिनेताओं के प्रतिनिधित्व का विश्लेषण वैन लीउवेन की प्रणाली नेटवर्क श्रेणियों के माध्यम से कैसे किया जा सकता है? "यह अध्ययन मौलिक अंतर्दृष्टि के साथ साहित्यिक विश्लेषणों में सैद्धांतिक और पद्धतिगत दोनों रूप से योगदान देगा।

सैद्धांतिक / अवधारणात्मक ढांचा

यह शोध थियो वैन लीउवेन के "सोशल एक्टर्स अप्रोच" पर आधारित है, जो हैलिडे के सिस्टमिक फंक्शनल लिंग्विस्टिक्स और फूको की शक्ति-ज्ञान संबंधों की समझ से प्रेरित है। यह दृष्टिकोण रूप के बजाय अर्थ उत्पादन पर ध्यान केंद्रित करके सोशल एक्टर्स नेटवर्क को गहरा करता है; यह इस बात पर जोर देता है कि विमर्श में अभिनेता क्यों और कैसे छिपे या रूपांतरित होते हैं। विश्लेषण को बहिष्कार, भूमिका आवंटन, आत्मसात, संघटन और विघटन, विभेदीकरण, वर्गीकरण, क्रियात्मकता, पहचान, व्यक्तिगतकरण, अव्यक्तिगतकरण, अति-निर्धारण और अति-परिभाषा जैसी रणनीतियों के माध्यम से किया जाएगा।

पद्धति

गुणात्मक अनुसंधान मॉडल इस अध्ययन का आधार है, जहाँ वैन लीउवेन के सामाजिक अभिनेता प्रणाली नेटवर्क को एक सैद्धांतिक ढांचे के रूप में पेश किया गया है और फिर साहित्यिक ग्रंथों पर लागू किया गया है।

अनुसंधान का दायरा तुर्की साहित्य के भीतर विमर्श के स्तर पर पात्रों को प्रमुखता देने वाली साहित्यिक कृतियों से बना है। चयनित नमूना बिज़े कारासु की 'यागमुरलु केंटिन गुनेशचीसी' है, जो एक साहित्यिक संदर्भ के भीतर सामाजिक अभिनेताओं के प्रतिनिधित्व के रूपों की जांच के लिए एक उत्पादक आधार प्रदान करती है। विश्लेषण प्रक्रिया के दौरान, प्रतिनिधित्वों पर पाठ की विषयगत संरचना के संबंध में चर्चा की जाती है।

निष्कर्ष / परिणाम

निष्कर्ष बताते हैं कि वैन लीउवेन का दृष्टिकोण साहित्यिक विमर्शों की बहुस्तरीय प्रकृति का विश्लेषण करने के लिए एक प्रभावी उपकरण है और यह कि श्रेणियाँ साहित्यिक संदर्भ के भीतर प्रतीकात्मक गुणों में विकसित हो गई हैं। प्रमुख निष्कर्ष इस प्रकार हैं:

· **समावेशन और बहिष्करण:** पाठ में, समावेशन रणनीति का उपयोग सामाजिक प्रतिनिधित्व का निर्माण करने के लिए किया जाता है जो प्रमुख विमर्शों को वैधता प्रदान करने और पुन: प्रस्तुत करने का काम करती है। बहिष्करण रणनीति में पृष्ठभूमि श्रेणी शामिल है, जहाँ सामाजिक कर्ता निहित रूप से मौजूद होते हैं, लेकिन इसमें वह दमन शामिल नहीं है जो पूर्ण अदृश्यता का कारण बनता है।

· **भूमिका आवंटन:** पाठ में भूमिका आवंटन के रूप सक्रियण, निष्क्रियकरण, परिस्थितिजन्यकरण और स्वामित्व की उप-श्रेणियों के साथ शामिल किए गए हैं; जिन तरीकों से सामाजिक व्यवस्था बनाए रखी जाती है, उन्हें सक्रिय और निष्क्रिय भूमिका आवंटन के माध्यम से दर्शाया गया है।· आत्मसातीकरण: पाठ में, आत्मसातीकरण रणनीति ने एक प्रतिनिधित्व तंत्र के रूप में कार्य किया है जो शक्ति की निरंतरता सुनिश्चित करता है। एकत्रीकरण उपश्रेणी सामाजिक

अभिनेताओं को मापनीय और नियंत्रित संस्थाओं के रूप में दर्शाने के लिए लागू की जाती है। सामूहिकीकरण उपश्रेणी ने आज्ञाकारिता के एक आंतरिक रूप को दर्शाने में कार्य किया है जिसमें व्यक्तिगत पहचान पूरी तरह से मिट जाती है।

· **संबद्धता और विसंबद्धता:** संबद्धता रणनीति एक ऐसे प्रतिनिधित्व के रूप को दर्शाती है जिसमें सामाजिक अभिनेता अस्थायी गठबंधन बनाकर सामाजिक मानदंडों को मजबूत करते हैं।

सामाजिक मानदंडों से विचलन के परिणाम। विचलन रणनीति सामाजिक मानदंडों से विचलन के परिणामों को संबोधित करती है

· **नामकरण और वर्गीकरण:** पाठ में, व्यक्तिगत प्रतिरोध और प्रबोधन की घटनाओं को नामकरण रणनीति के माध्यम से दृश्यमान बनाया जाता है, जबकि सामाजिक मानदंडों के अनुकूलन को वर्गीकरण के माध्यम से दर्शाया जाता है।· कार्यात्मककरण और पहचान: कार्यात्मककरण और पहचान रणनीतियों के साथ, जो व्यक्तिगत प्रतिरोध और सामाजिक व्यवस्था के बीच संघर्ष को रूपकात्मक स्तर पर प्रस्तुत करती हैं, व्यक्तिगत विशेषताएं, सामाजिक संबंध और सामाजिक अभिनेताओं की कार्रवाइयां दर्शाई जाती हैं।

· **व्यक्तिगतकरण और अव्यक्तिगतकरण:** व्यक्तिगतकरण और अव्यक्तिगतकरण रणनीतियों में, जो समाज और व्यक्ति के बीच के अंतर को स्पष्ट करती हैं, व्यक्ति पर आधुनिक समाज के दबाव और निगरानी को अमूर्तता और वस्तुकरण की उप-श्रेणियों के माध्यम से दर्शाया जाता है।

· **अति-निर्धारण:** अति-निर्धारण रणनीति में, जिसमें सामाजिक अभिनेताओं को एक से अधिक भूमिका और सामाजिक अभ्यास से जोड़कर प्रस्तुत किया जाता है, सामाजिक व्यवस्था और व्यक्तिगत प्रतिरोध को पाठ में उलटफेर, प्रतीकात्मकता, संकेतार्थ और सारगर्भितीकरण की उप-श्रेणियों के माध्यम से विभिन्न आयामों के साथ दर्शाया जाता है।

चर्चा और निष्कर्ष

यागमुर्लू केंटिन गुनेशसी में प्रस्तुत पाठ्य रूपरेखा से प्राप्त निष्कर्ष यह दर्शाते हैं कि सामाजिक अभिनेता दृष्टिकोण, साहित्यिक ग्रंथों में प्रतिनिधित्व संबंधी प्रथाओं और उनमें निहित सामाजिक संबंधों को स्पष्ट करने के लिए एक कार्यात्मक रूपरेखा प्रदान करता है। विश्लेषण प्रक्रिया से पता चलता है कि हमें प्रणाली नेटवर्क के भीतर की श्रेणियों पर इस तथ्य के साथ विचार करना चाहिए कि प्रणाली नेटवर्क के भीतर की श्रेणियों पर साहित्यिक भाषा की संभावनाओं के साथ मिलकर विचार किया जाना चाहिए।

इस संदर्भ में, यह निष्कर्ष निकाला गया है कि काल्पनिक ब्रह्मांड के भीतर सामाजिक अभिनेताओं को प्रतीकात्मक मूल्यों के माध्यम से निर्मित अर्थ के वाहक के रूप में अनदेखा नहीं किया जाना चाहिए। अधिक सामान्यीकृत परिणाम प्राप्त करने के लिए, इसी तरह के अध्ययन किए जाने की आवश्यकता है। विभिन्न पाठों और संदर्भों में इसी तरह के अध्ययन करना अधिक सामान्यीकृत परिणाम प्राप्त करने के लिए आवश्यक है। विभिन्न पाठों और संदर्भों में इसी तरह के अध्ययन करना अधिक सामान्यीकृत परिणाम प्राप्त करने के लिए आवश्यक है। विभिन्न पाठों और संदर्भों में इसी तरह के अध्ययन करना अधिक सामान्यीकृत परिणाम प्राप्त करने के लिए आवश्यक है। विभिन्न पाठों और संदर्भों में इसी तरह के अध्ययन करना अधिक सामान्यीकृत परिणाम प्राप्त करने के लिए आवश्यक है। अधिक सामान्यीकरण योग्य परिणाम प्राप्त करने के लिए समान अध्ययनों को विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर लागू करना आवश्यक है। विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर। अधिक सामान्यीकरण योग्य परिणाम प्राप्त करने के लिए समान अध्ययनों को विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर लागू करना आवश्यक है। विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर। अधिक सामान्यीकरण योग्य परिणाम प्राप्त करने के लिए समान अध्ययनों को विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर लागू करना आवश्यक है। विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर। अधिक सामान्यीकरण योग्य परिणाम प्राप्त करने के लिए समान अध्ययनों को विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर लागू करना आवश्यक है। विभिन्न ग्रंथों और संदर्भों पर।

निहितार्थ / सिफ़ारिशें

वान लीउवेन (2008) की "प्रतिनिधित्व संबंधी विकल्प" की अवधारणा इस बात पर ज़ोर देती है कि सामाजिक अभिनेताओं का प्रतिनिधित्व, कही गई बात से ज़्यादा इस बात से संबंधित है कि उसे कैसे कहा गया है, और यह इस तथ्य की ओर ध्यान आकर्षित करती है कि यह दृष्टिकोण शैलीशास्त्र अध्ययन पर प्रकाश डालेगा।

विशेष रूप से वर्णनात्मक ग्रंथों में, यह तर्क दिया जा सकता है कि सामाजिक अभिनेताओं के प्रतिनिधित्व के रूपों में देखी गई निरंतरता या रुकावटों को कथावाचक और दृष्टिकोण, समय की प्रस्तुति, शब्दावली के विकल्प, वाक्य संरचनाओं आदि जैसी शैलीगत पसंद के साथ, बहु-प्रतिनिधित्व रणनीतियों के ढांचे के भीतर एक साथ संबोधित किया जाना चाहिए, और यह कि यह दृष्टिकोण शैलीशास्त्र और साहित्यिक संदर्भों में सामाजिक अभिनेता दृष्टिकोण के कामकाज, दोनों के संदर्भ में एक अधिक गहरी समझ विकसित करेगा। शोधकर्ताओं का मानना है कि इस दिशा में किए गए अध्ययन साहित्य में महत्वपूर्ण योगदान देंगे। इस दिशा में किए गए अध्ययन: शोधकर्ताओं को उम्मीद है कि इस दिशा में किए गए अध्ययन साहित्य में महत्वपूर्ण योगदान देंगे। शोधकर्ताओं को उम्मीद है कि इस दिशा में किए गए अध्ययन साहित्य में महत्वपूर्ण योगदान देंगे। इसके अलावा, विभिन्न शैलियों के साहित्यिक ग्रंथों में सामाजिक अभिनेताओं की तुलनात्मक जांच में भी इस क्षेत्र में योगदान देने की क्षमता है।

इस दायरे में किए गए अध्ययन यह प्रकट करते हैं कि विभिन्न शैलियों और ग्रंथों में सामाजिक कर्ता कैसे रूपांतरित होते हैं, जिससे प्रतिनिधित्व का वैचारिक आयाम दृश्यमान होता है; साथ ही, वे इस बात पर भी प्रकाश डालते हैं कि कैसे विमर्शात्मक प्रथाएँ रूपरेखात्मक संरचनाओं के माध्यम से उत्पन्न और सुदृढ़ होती हैं।

कीवर्ड: तुर्की भाषा और साहित्य, आलोचनात्मक विमर्श विश्लेषण, सामाजिक कर्ता दृष्टिकोण, साहित्यिक ग्रंथ, सामाजिक कर्ता, और प्रतिनिधित्व।

Yapılandırılmış Özet:

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Eleştirel söylem çözümlemesi; metinleri toplumsal pratikler çerçevesinde ele alan ve anlamın hem dilsel yapılar hem de bağlamsal koşullar tarafından üretildiğini benimseyen bir yaklaşımdır. Dil bilimden sosyolojiye, psikolojiden iletişime, gösterge biliminden dijital medyaya uzanan bu geniş alanda, dilin anlam üretimindeki rolünü inceleyen çok sayıda yöntem ve araç geliştirilmiştir. Bu çalışmada, Theo van Leeuwen'ın "Sosyal Aktör Sistem Ağı" nın edebî bağlamlardaki uygulanabilirliğinin sınanması; karakterlerin ve sosyal ilişkilerin edebî dil içindeki temsilinin söz konusu sistem ağı kategorileri üzerinden nasıl çözümlenebileceğinin ortaya konulması hedeflenmektedir.

Literatür Taraması / Arka Plan

Mevcut literatürde söylem çalışmaları genellikle medya, politika ve haber metinlerine odaklanmaktadır. Bu çalışma, söz konusu uygulama alanının edebî sahaya taşınabileceği düşüncesinden hareket etmektedir. Çalışmanın; "Sosyal aktörler sistem ağı, edebî metinlerdeki temsil biçimlerini açıklamada işlevsel midir?" ve "Sosyal aktörlerin edebî dil içindeki temsili van Leeuwen'in sistem ağı kategorileri üzerinden nasıl çözümlenebilir?" sorularına yanıt arayarak edebî çözümlemelere kuramsal ve yöntemsel açıdan özgün katkılar sunacağı öngörülmektedir.

Kuramsal / Kavramsal Çerçeve

Araştırma, Theo van Leeuwen'in Halliday'in sistemik işlevsel dil bilimi ve Foucault'nun iktidar-bilgi ilişkileri anlayışını temel alan "Sosyal Aktörler Yaklaşımı"na dayanmaktadır. Bu yaklaşım; sosyal aktörler ağını biçimden ziyade anlam üretimi ekseninde derinleştirerek, söylemde aktörlerin hangi amaçla gizlendiği veya dönüştürüldüğü sorularını odağa alır. Çözümleme; dışlama, rol dağılımı, asimilasyon, birliktelik ve ayrışma, belirsizleştirme ve farklılaştırma, adlandırma ve kategorize etme, işlevselleştirme ve kimliklendirme, şahsileştirme ve gayrişahsileştirme ile aşırı tanımlama stratejileri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Nitel araştırma modeline dayanan çalışmada, van Leeuwen'in sosyal aktörler sistem ağının kuramsal çerçevesi sunulmuş ve ardından bu ağın edebî metinlerdeki işleyişi uygulamalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, Türk edebiyatında karakterleri söylem düzeyinde öne çıkaran anlatmaya bağlı edebî metinler oluşturmaktadır. Örneklem olarak seçilen Bilge Karasu'nun *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* adlı eseri, sosyal aktörlerin temsil biçimlerini edebî bağlamda incelemek için verimli bir zemin sunmaktadır. Çözümleme sürecinde temsiller metnin tematik yapısıyla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Bulgular / Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular, van Leeuwen'in yaklaşımının edebî söylemlerin çok katmanlı doğasını çözümlemede işlevsel bir araç olduğunu ve kategorilerin edebî bağlamda sembolik bir niteliğe evrildiğini göstermiştir. Analizler sonucunda şu temel bulgulara ulaşılmıştır:

- Dâhil Etme ve Dışlama: Metinde dâhil etme stratejisi, egemen söylemleri meşrulaştıran ve yeniden üretilmesine hizmet eden toplumsal temsili inşa etmek amacıyla kullanılmıştır. Dışlama stratejisinde ise metinde sosyal aktörlerin örtük biçimde varlıklarını sürdürdükleri arka plana atma kategorisi görülürken mutlak görünmezliğe sebep olan bastırma biçimine yer verilmemiştir.
- Rol Dağılımı: Rol atama biçimleri; aktifleştirme, pasifleştirme, durumsallaştırma ve sahiplenme alt kategorileri ile metinde yer almış; aktif ve pasif rol atamasıyla toplumsal düzenin sürdürülme biçimleri temsil edilmiştir.

- Asimilasyon: Metinde, asimilasyon stratejisi, iktidarın sürekliliğini sağlayan bir temsil mekanizması olarak işlev kazanmıştır. Kümeleşme alt kategorisine toplumsal aktörlerin ölçülebilir ve denetlenebilir varlıklar olarak temsil edilmesinde başvurulmuştur. Kolektifleştirme alt kategorisi ise bireysel kimliklerin bütünüyle silindiği içselleştirilmiş bir itaat biçiminin yansıtılmasında işlev kazanmıştır.
- Birliktelik ve Ayrışma: Birliktelik stratejisi, metinde sosyal aktörlerin geçici ittifaklar kurarak toplumsal normları pekiştirdiği bir temsil biçimini yansıtmaktadır. Toplumsal normlardan sapmanın sonuçları ise ayrışma stratejisi ile karşılanmıştır.
- Belirsizleştirme ve Farklılaştırma: Belirsizleştirme stratejisinde kent halkı genelleştirici söylemlerle sunularak bireysel kimliklerinden uzaklaştırılmış ve kolektif bilinç ön plana çıkarılmıştır. Metinde ötekileştirici söylemler ise farklılaşma stratejisi ile ortaya koyulmuştur.
- Adlandırma ve Kategorize Etme: Metinde, bireysel direniş ve aydınlanma olguları adlandırma stratejisi ile görünür kılınırken; kategorizasyon ile toplumsal normlara uyum temsil edilmiştir.
- İşlevselleştirme ve Kimliklendirme: Bireysel direniş ile toplumsal düzen arasındaki çatışmayı metaforik bir düzlemde sunan işlevselleştirme ve kimliklendirme stratejileri ile sosyal aktörlerin bireysel özellikleri, sosyal ilişkileri ve eylemleri temsil edilmiştir.
- Şahsileştirme ve Gayrişahsileştirme: Toplum ve birey arasındaki farkı görünür kılan şahsileştirme ve gayrişahsileştirme stratejilerinde, soyutlama ve nesneleştirme alt kategorileri aracılığıyla modern toplumun birey üzerindeki baskı ve gözetimi temsil edilmiştir.
- Aşırı Tanımlama: Sosyal aktörlerin birden fazla rol ve toplumsal pratiğe bağlanarak temsil edildiği aşırı tanımlama stratejisinde; tersine çevirme, sembolleştirme, çağrışım ve distilasyon alt kategorileri ile toplumsal düzen ve bireysel direniş farklı boyutlarıyla metne yansıtılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

*Yağmurlu Kentin Güneşçisi'*nin sunduğu metinsel çerçeveden elde edilen bulgular, sosyal aktörler yaklaşımının edebî metinlerdeki temsil pratiklerini ve bunlara içkin toplumsal ilişkileri görünür kılmada işlevsel bir yaklaşım sunduğunu göstermektedir. Çözümleme süreci, sistem ağında yer alan kategorilerin edebî dilin imkânlarıyla birlikte düşünülmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kurgusal evrende yer alan sosyal aktörlerin sembolik değerler üzerinden inşa edilen anlam taşıyıcıları olduğunun göz ardı edilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Daha genellenebilir sonuçlara ulaşılabilmesi için benzer çalışmaların farklı metinler ve bağlamlar üzerinde denenmesi gerekmektedir.

Çıkarım ve Öneriler

van Leeuwen (2008) "temsil seçimleri" kavramı ile sosyal aktör temsillerinin ne söylendiğinden çok nasıl söylendiğiyle ilgili olduğunu ifade ederek, söz konusu yaklaşımın üslup bilimi çalışmalarına da ışık tutacağına dikkat çekmektedir. Özellikle anlatmaya bağlı metinlerde, sosyal aktörlerin temsil biçimlerinde görülen süreklilik ya da kırılmalar, anlatıcı ve bakış açısı, zamanın sunumu, kelime seçimleri, cümle yapıları gibi üslup tercihlerinin çoklu temsil stratejileri çerçevesinde ele alınmasının hem üslup bilimi açısından hem de sosyal aktörler yaklaşımının edebî bağlamlardaki işleyişine dair derinlikli bir anlayış geliştireceği ileri sürülebilir. Bu doğrultuda yapılacak çalışmaların literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, farklı türlerdeki edebî metinlerde sosyal aktörlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi de alan yazınına katkı sunma potansiyeline sahiptir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar, sosyal aktörlerin türler arası ve metinler arası düzlemde nasıl dönüştürüldüğünü ortaya koyarak temsillerin ideolojik boyutunu görünür kılmakta; aynı zamanda söylemsel pratiklerin şematik yapılar aracılığıyla nasıl üretildiğini ve pekiştirildiğini açığa çıkarması bakımından da önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı, Eleştirel Söylem Analizi, Sosyal Aktörler Yaklaşımı, Edebî Metinler, Temsil.

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Representation of Social Actors and Critical Discourse Analysis in Bilge Karasu's Yağmurlu Kentin Güneşçisi

Introduction

Discourse analysis is defined by various researchers as a form of sociolinguistic, textual, social, or critical analysis. Essentially, it offers a multidimensional critical framework that integrates these fields. In discourse analysis, language is regarded as a social practice that shapes social processes. This approach, which encompasses the analysis of spoken, written, and nonverbal texts, adopts a multifunctional methodology that transcends the limitations of experimental methods and content analysis (Sözen, 2017, p. 79). Today, discourse analysis research has gained theoretical and methodological diversity by drawing extensively on distributional linguistics, generative-transformational linguistics, semantics, semiotics, and other disciplines (Vardar, 2007, p. 180).

Linguist Theo van Leeuwen offers a comprehensive perspective by focusing his work on multimodal communication (music, maps, film, computer games, etc.) and extending critical discourse analysis beyond spoken and written texts to include representations in other media. In his 1996 article titled "The Representation of Social Actors," he posited that "social actors are individuals who perform actions or are affected by them, and their representations in discourse reflect social or ideological interests" (van Leeuwen, 2008, p. 23), thereby establishing a functional network of systems within the context of social meaning production. Özer (2018) notes that the starting point for understanding the functioning of this network of systems lies not in linguistic structures but in socio-semantic analyses that reveal how social actors are constituted through specific representational forms within discourse (p. 200). This approach is grounded in the notion that language has limited capacity to reflect reality exactly and that meaning is produced through representational strategies operating beyond linguistic structures (van Leeuwen, 2005, p. 3; Özer, 2018, p. 200). This study also focuses on the organizational forms of literary texts on the social and semantic planes in line with this understanding. The aim of the study is to introduce van Leeuwen's network of social actors and to elucidate its functional role in the analysis of literary texts. To achieve this objective, the study seeks to answer the following questions: "Is the social actor system network functional in explaining the forms of representation in literary texts? How can the representation of social actors within literary language be analyzed through van Leeuwen's system network categories?" Based on a qualitative research model, the study presents van Leeuwen's theoretical framework of the social actors' system network. Subsequently, the functionality of the analytical tools is demonstrated through an applied analysis of how this system network operates in literary texts, using Bilge Karasu's text titled *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* (The Sun-Seeker of the Rainy City) as a case study.

van Leeuwen's Social Actors System Network

van Leeuwen's discourse analysis approach aims to examine how social actors are represented within discourse. The social actors network draws on Halliday's concept of register,

which emphasizes the contextual variability of language, and Foucault's theory of power and knowledge (van Leeuwen, 2008, p. vii). Analyses conducted on this basis focus on the semantic dimension of texts rather than their linguistic structures.

"How are social actors represented in English discourse? What options does English offer for expressing people?" Starting from these questions, van Leeuwen focuses on the social conditions in which meaning is produced rather than on the abstract and universal rules of linguistics (Demircan, 2025, pp. 123–124). The researcher has designed the social actors' network as a flexible schema (see Fig. 1). Square brackets in the schema indicate "either/or" choices, while curly brackets signify that multiple selections can be made simultaneously. It should be noted that these categories do not need to be strictly separated in the analyses, and the boundaries between representations may have been intentionally blurred.

The social actor system network involves three main types of transformation (reconfiguration from a linguistic or syntactic perspective):

I. Deletion (systems 1–2)

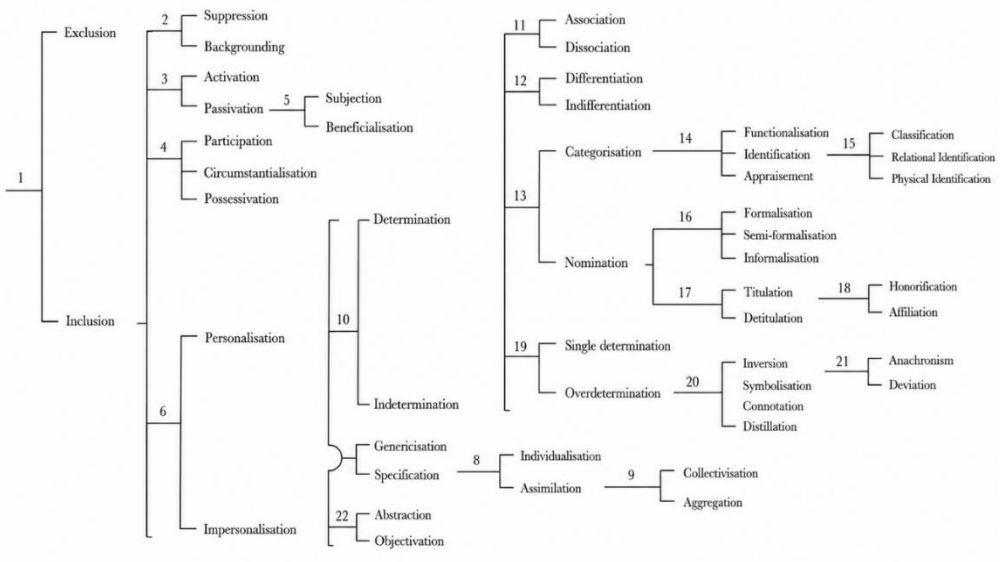
II. Rearrangement (systems 3–5)

III. Substitution (systems 6–22)

Each type of transformation points to different linguistic systems. Deletion (deletion) involves the voice (active and passive) as well as nominalization and adjectivization (systems 1–2). Rearrangement is concerned with transitivity functions (systems 3–5). Substitution refers to determiners, reference systems (systems 7, 8, 10, and 12), numerical expressions (system 9), and word choice (systems 13–18). Finally, it encompasses various forms of metaphor and metonymy (systems 19–22) (van Leeuwen, 2003, p. 67). The central issue here is to reveal how language structures social reality.

van Leeuwen's theoretical framework, the exclusion of social actors from a text for ideological reasons is analyzed as "exclusion," while their inclusion in various forms is analyzed as "inclusion."

Figure 1. van Leeuwen's Concepts of Social Actor Representation: System Network

(van Leeuwen, 2003, s.66; Demircan, 2025, s.126)

The Social Context of *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*

Yağmurlu Kentin Güneşçisi appears in *Göçmüş Kediler Bahçesi* (1979), a collection of thirteen interwoven stories by Bilge Karasu, a short-story writer of the 1950s generation. These stories, which unfold in connection with the main narrative, are described by the author as fairy tales. In this work, where the critique of modernity is explored through the dichotomies of individual versus society and nature versus city, the theme of alienation occupies a central place.

The text explores the daily practices that take shape within a gloomy atmosphere dominated by rain. City dwellers have come to accept the ceaseless rain as an unchanging reality. However, the protagonist of the story, known as "Güneşçi" (The Sun-Seeker) finds himself positioned outside the collective urban consciousness-either because of his hope to one day see the sun or due to his "disturbing demeanor." The tension between the individual's desire for change, unique mindset, and quests, and the monotonous structure of the existing social order is symbolized in the text through metaphors of the sun and rain.

> "In every language, falling is described as the act of rain falling. Rain is seen as parallel lines, and the number of falling drops emphasizes the uniformity of their direction. No other movement affects humans more than falling; compared to falling, all other movements seem insignificant and secondary. From the very earliest times, falling has been the thing humans fear most; it is the first thing against which humans take a defensive stance in life." (Canetti, 2006, p. 84).

Canetti's association of rain with fear offers significant insights into the dynamics of order and control within the text. However, while the "uniformity" brought about by the rain evokes an image of unity and solidarity for society, the fact that the city's inhabitants do not engage in collective action or resistance in *Yağmurlu Kentin Güneşçi* indicates that they are in a state of disintegration.

> "Rain is the mass at the moment of discharge and represents the dissolution of that mass. When the time comes, the clouds dissolve into the rain; the drops fall; for they can no longer remain together, and it is not clear whether they will reunite or when they might do so." (Canetti, 2006, p. 85).

The metaphor of rain, a symbol of historical and social disintegration, continues to function through representations of existential rupture, disconnection from society, and isolation at the individual level. The metaphor of the sun, which contrasts with the dark atmosphere created by the rain in the text, opens the way to interpreting enlightenment and liberation at both the collective and individual levels of consciousness. According to Jung's theory of archetypes and the collective unconscious, the relationship between the archetype of the Self-which becomes manifest during moments of crisis-and enlightenment allows the text to be interpreted as a process of psychological transformation, particularly through the association of the Wise Old Man archetype with solar symbolism (Jung, 2005, p. 93).Within this framework, the text-enveloped in a fairy-tale aesthetic through ideologically charged symbols, the functional roles assigned to social actors, and the ambiguity of time and space-enables the allegorical construction of social criticism; it serves as a suitable example for the critical analysis of discourse through the representational forms of social actors.

Representation of Social Actors and Critical Discourse Analysis in *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*

Exclusion

Exclusion constitutes an important aspect of critical discourse analysis (van Leeuwen, 2003, p. 39). Through discourse, certain social groups, ideologies, or identities can be explicitly represented in a text, or they can be rendered invisible. In such cases, it becomes important to uncover who or what has been excluded and why.

The strategy of exclusion is carried out in two ways: suppression and backgrounding. In the case of suppression, no references to the relevant social actors are found anywhere in the text (van Leeuwen, 2003, p. 39). When exclusion is carried out to such a radical extent that it leaves no trace in the text, social actors and their activities are completely erased from the text. In backgrounding, however, the social actor continues to exist implicitly, and the text allows for reasonable inferences to be made about this actor (van Leeuwen, 2003, p. 39).

> "Those who never left this city had never seen this sun either nor the moon, nor the stars… Still, they would learn in schools that the sun gives daylight (Karasu, 2012, p. 83).Yet, it was something they had always known. The sun's emergence meant the cessation of the rain, the dispersal of the clouds; it meant the transformation of the sky they had known since the day they were born, the closing of umbrellas, the abandonment of drying rooms, and, more troublingly, the stirring within them of both hope and disappointment. Could all this truly come to pass?" (p. 85).

The relevant sentences imply the existence of another world in which the sun takes on a presence in the background of the text. On the other hand, the concept of "school" signals the existence of an educational system responsible for imparting the knowledge that the sun provides daylight. However, this knowledge remains purely theoretical. This situation brings to light the subtext that critiques the educational system and/or the inaction of individuals. Whether the city's inhabitants' failure to experience this knowledge is the result of a necessary circumstance or a conscious inaction reflecting the "power not to bring something into being" in Agamben's definition of "im-potentiality" remains open to interpretation in the background. Indeed, it is thought-provoking that some animals-who are not considered epistemological subjects-are represented as social actors within a similar state of inaction.

> "Since it rained without ceasing, cats and dogs, and especially chickens, would never roam outside." (p. 83).

According to Agamben, " Other living beings are capable only of their specific potentiality; they can only do this or that. But human beings are the animals who are capable of their own impotentiality." (Agamben, 1999, p. 182). Thus, the concept of "impotentiality" for humans stems from the "capacity not to act" and brings ethical responsibility to the fore. Consequently, the uncertainty created by inaction in the text at the level of discourse extends to a strategy of power legitimacy linked to the ideological apparatus function of schools, to the fact that urban dwellers disregard legitimate knowledge, or to other possibilities within the text's potential for meaning.

Role Allocation

Role allocation is related to the ways in which individuals who perform certain actions and those affected by these actions are represented. Representations serve functions such as reassigning roles, reorganizing social relationships, and assigning active or passive roles to social actors. It is not always possible to find a match between the roles social actors actually play in social practices and the roles they linguistically assume in the text. Activation occurs when social actors take on a dynamic role; in passivization, the social actor is positioned at the receiving end of the action. In critical discourse analysis, one must question under what conditions these forms of representation are adopted and what purposes they serve (van Leeuwen, 2003, pp. 43-44). Indeed, social realities can be reproduced in various ways through the linguistic representations of social actors.

Passivization is carried out in two ways: "subjection" and "beneficialization." In subjection, social actors are under the control of others. In beneficialization, however, there is a third party that benefits-either positively or negatively-from the outcome of the action (van Leeuwen, 2003, p. 45). The text suggests that the internalized behavioral patterns of urban dwellers indicate they are trapped in a kind of existential closure, and thus subject to the static, cyclical, and closed system created by

the city's unchanging rainy atmosphere. From the perspective of beneficialization -subdimension of passivization-the question of how domination operates in tandem with processes that tame bodies, direct gestures, and constantly monitor behavior takes precedence over questions such as, in Foucault's words, "Why do some seek to dominate? What are they after? What are their common strategies?" Indeed, although the text does not explicitly mention a named subject, the existence of a third party served by the "truth factors that sustain power" and the indirect operation of this power are sensed through these processes (Foucault, 2002: pp. 38, 42).

van Leeuwen argues that activation and deactivation can be achieved through the linguistic participatory roles of social actors via I. Participation, II. Circumstantialization, and III. Possession.

I. Participation is concerned with active or passive representations, which are particularly influential in highlighting active roles (van Leeuwen, 2003, p. 44). Although the visibility and influence of social actors in the text are primarily determined by linguistic roles, participation can also be achieved through semantic means.

> "Because it rained, the asphalt of the avenues and the stones of the streets would always gleam brightly; the walls would always be spotless yet dark-faced; from the corners of the window sills, soot moustaches would always run down in lines; and the tiled roofs would always stand as if polished." (p. 82).

In the text, "rain" functions as an active agent through its network of semantic relations. Physical elements such as streets, asphalt, alleys, walls, window sills, and tiled roofs -constituting the fundamental building blocks of the built environment- are passive entities shaped by the influence of rain and thus subjected to it. The systematic arrangement of these elements from lower to upper levels can be associated, on an allegorical plane, with hierarchical structures. Streets and avenues function almost as a stage on which the contradictions between appearance and reality are reflected. Walls and windows represent both the possibilities and the constraints of an individual's relationship with the external world. Tiled roofs, in turn, evoke the superstructural level that ensures the cohesion of the social order. While the lower layers are described as seemingly bright and clean yet bearing a dark and sorrowful aspect, the polished condition of the upper layers points to a form of socio-economic stratification and inequality.

In contrast to traditional linguists' emphasis on form, van Leeuwen's view that language is a "semiotic resource" is clearly evident in the text in terms of the roles assigned to social actors (van Leeuwen, 2005, p. 3). Güneşçi, who occupies the subject position from a linguistic perspective, is portrayed in the text as a passive figure marginalized by society.

> "The people of this city knew not what the fear of being caught in the rain was, nor did they wait for the weather to clear; yet, only one among them was unlike the rest. This man, this man gazing at the sky from the window… This man had no one to call his own." (p. 84).

When examining the actions of social actors, it becomes evident -both linguistically and semantically-that Güneşçi functions as an active agent who questions existing conditions and seeks to make sense of them. This tension/laden representation, marked by internal contradiction, reshapes the reader's perception of reality through its multilayered semantic field.

> "He had not exactly left this city to travel the world, nor had he seen other skies, yet he had heard and read what was said about the sun. He would fall silent again and again, only to begin with: 'Tomorrow morning…'; and those beside him would immediately cut him off with 'Yeah, yeah…' and turn away from him. For they already knew what was to follow. Thus, more often than not, he would not even complete his sentence (p. 84).

> " 'Tomorrow morning, in the sky, you know-if you were to see the sun, what would you do?' That, after all, was all he intended to say. If only they had given him the time to finish it…" (p. 84).

On the other hand, the city's other inhabitants have become so entrenched in passivity within a "culture of silence" through their inaction that the critical awareness and initiative necessary to gain genuine knowledge about their own world have become virtually impossible (Freire, 1991, p. 10). However, "Knowledge arises only and exclusively through discovery and rediscovery, through the impatient, ceaseless, continuous, and hopeful inquiries of people within the world, with the world, and with one another" (Freire, 1991, p. 47).

> "His workplace was in one of the massive buildings in the city's business district; he would go there, come back, and never invite anyone to his home. For he knew they would not come. He himself did not go to the homes of his friends and acquaintances much, unless he was invited repeatedly. He was a quiet man. He had done no one any harm, nor had he offended anyone until now. He had only one fault. And his friends and acquaintances would feel uneasy because of this, only because of this." (p. 84).

Although these statements in the text may initially give the impression that Güneşçi is subjected to a form of social isolation, it becomes clear that this situation is essentially the result of Güneşçi's autonomous decisions. Güneşçi's conscious distancing from the city's other inhabitants lends itself well to the reader's interpretation of this situation in terms of internal dynamics such as the construction of individual identity and the pursuit of freedom, and to the development of empathy. However, the fact that this section of the text concludes by highlighting Güneşçi's flaws and the unease he evokes in those around him weakens Güneşçi's impact. The narrator's dynamic distance compels the reader to take on the responsibility of forming their own judgment regarding social relationships.

II. Circumstantialization is the process of indicating the agent of an action or situation indirectly within the context, rather than specifying it directly (van Leeuwen, 2003, p. 45). In circumstantialization, which is typically achieved through prepositions, subjects are rendered implicit by placing them within a complement.

> "Because it rained, the asphalt of the avenues and the stones of the streets would always gleam brightly; the walls would always be spotless yet dark-faced; from the corners of the window sills, soot moustaches would always run down in lines; and the tiled roofs would always stand as if polished." (p. 82).

In this sentence, the neglect and contradictions of social order are portrayed as if they were the natural consequence of the rain, thereby rendering the true culprits invisible. From another perspective, the aestheticization of the rain's role in obscuring the visibility of social problems can be interpreted as an example of semantic circumstantialization.

III. In possession, the social actor is typically depicted as part of the process through possessive suffixes that establish a possessive relationship. For example, in the sentence "An intake of some 54,000 skilled immigrants is expected this year." the admission process is passively appropriated by the immigrants (van Leeuwen, 2003, p. 45). As a result, a rhetorical structure emerges in which the subject–predicate relation is reconfigured.

> "The rising of the sun meant the stopping of the rain and the clearing of the clouds; it meant the transformation of the sky they had known since the day they were born, the closing of umbrellas, the non-use of drying rooms, and, worse still, the beginning within them of both hope and disappointment." (p. 84).

In the text, elements such as “sky”, “umbrellas”, and “disappointment” establish a passive relationship of possession through the actions contained within the nominalisations they form. This situation masks the decision-making power of the urban population by creating the impression that actions are performed by objects.

One of the fundamental aspects in the distribution of roles is Halliday’s transitivity model (van Leeuwen, 2003, p. 44). This model, based on systemic functional linguistics, enables the determination of active and passive role assignments through participants, processes, and circumstances (Demircan, 2025, p. 209). In this framework, social actors take on the role of “Actor” as the one performing a physical inclination in material processes; “Behaver” as the one exhibiting a specific behavior in behavioural processes; “Senser” as the person experiencing a thought or emotion in mental processes; “Saye” as the one performing the act of speaking in verbal processes; and “Assigner” in relational processes as the one attributing a quality or identity to an entity (Halliday, 2004, p. 171).”

> “He looks at the sky, thinking that perhaps the sun has opened today, that it will emerge.”,“ He had simply persisted. What if the sun were to suddenly come out, were to suddenly show itself...” (p. 85).
>
> “He had not exactly left this city to travel the world, nor had he seen other skies, yet he had heard and read what was said about the sun. He would fall silent again and again, only to begin with: ‘Tomorrow morning…’; and those beside him would immediately cut him off with ‘Yeah, yeah…’ and turn away from him.” (p. 84).

It can be stated that while the Güneşçi actively manifests in mental processes reflecting a persistent hope and expectation, he lacks a role capable of transforming the established state in behavioural processes. On the other hand, while the thoughts and perceptions of the city dwellers are built upon indifference, they exhibit a passive acceptance and insensitivity in processes expressing their physical actions and interactions with their environment.

> “What is there to look at, what is there to see, in a sky that remains as gray as ever?” (p. 82).

Assimilation

When social actors are considered as individuals, the process is referred to as individualization; when considered as groups, it is referred to as assimilation. Individualization allows social actors to display their titles, identities, and statuses (van Leeuwen, 2003, p. 50). In the text, individualization is observed in a singular and definitive manner in the Güneşçi actor. While the individuals of the Rainy city act with the same collective consciousness for a generation, the Güneşçi actor has reached the level of subjective consciousness.

> “This man, this man gazing at the sky from the window… This man had no one to call his own.” (p. 84).
>
> “Those living in this city, from the day they were born until the day they died, knew the sky and the sea in only a single color...” (p. 82).
>
> “He had simply persisted. What if the sun were to suddenly come out, were to suddenly show itself... Yet, it was something they had always known. The sun’s emergence meant the cessation of the rain, the dispersal of the clouds; it meant the transformation of the sky they had known since the day they were born, the closing of umbrellas, the abandonment of drying rooms, and, more troublingly, the stirring within them of both hope and disappointment. Could all this truly come to pass?” (p. 85).

On the symbolic level of the text, the “sun” represents the individual’s inner enlightenment and quest for truth. The other people in the city, meanwhile, serve the continuity of the established

order, embodied through the metaphor of "rain." In this context, it can be said that the rain represents the mechanism of assimilation operating behind the status quo. Assimilation is the process by which social actors' personal identities are erased and incorporated into a group identity, and it occurs in two distinct ways: aggregation and collectivization.

I. In the context of aggregating, the groups in question are represented by specific numbers and proportions. Aggregation represents the preferences deemed legitimate by the majority in the making of official and democratic decisions -such as in surveys, public opinion polls, and legislative reforms- and serves as a tool for fostering consensus.

> "Since it rained without ceasing, cats and dogs, and especially chickens, would never roam outside. Would one ever wander about just to have their fur and feathers soaked to the bone?. There were, of course, witless cats, dogs, and chickens as well. They would wash, get soaked, and then fall ill, becoming bedridden. Only the geese were there, those who enjoyed wandering under this rain. There were only the geese who enjoyed wandering under this rain. In groups of ten or twenty, their wings and tails touching one another, they would roam, resembling a walking cloud swaying just above the ground. Above this cloud, their long necks would sway like poplars, and their beaks would open and close as if they were hardly attached to these necks at all. But flocks of geese were seen only far and few between; whereas the cats and dogs sitting sullenly under the eaves and against the walls were many." (p. 83).

In the text, the phenomenon of aggregation is examined through geese. The description of a "walking cloud" moving slightly above the ground in groups of ten or twenty, with their wings and tails, may suggest that they are represented at a perceptually higher level than society; however, due to their mechanical and instinctive patterns of behavior, it is difficult to say that they possess a conscious force. Therefore, they represent a controllable statistical unit. On the other hand, in contrast to the "scattered" appearance of these flocks of geese, the other animals, which are passive and embittered, are "many." The most important quantitative distinction in the text is represented by the statement "only one among them did not resemble the others," which signifies Güneşçi's marginal position against the collective structure.

II. Statistical data is not used in the process of collectivization. Groups possess a collective identity based on their shared characteristics. Throughout much of the text, the term "residents of this city" refers to the majority that conforms to social norms, reflecting the assimilation inherent in the process of collectivization.

> "Since those living in this city knew that the weather would be rainy regardless..." (p. 84).
>
> "Those living in this city, from the day they were born until the day they died..." (p. 82).

The tendencies of the community in question align with Durkheim's concept of "mechanical solidarity" which ensures the individual's attachment to society and harmonises their behaviours (Durkheim, 2006, p. 137). On the other hand, the designation "those living in other cities" in the text signals the existence of another city that gazes at the sky, hoping for change and innovation, thereby informing of a possible world with a different collective consciousness.

> "More importantly, for this very reason, men who sleep in the mornings do not rush to the windows-like those living in other cities-to look up at the sky through closed shutters or blinds, wondering with excitement or anxiety, 'I wonder what the weather is like today?"(p. 84).

Association and Dissociation

Another way to represent social actors as groups is through association. This term refers to social actors or groups of social actors who are never explicitly labeled as a group in the text. For example: "They believed that the immigration program existed for the benefit of politicians, bureaucrats, and the ethnic minorities, not for Australians as a whole." Here, "politicians, bureaucrats, and ethnic minorities" form a collective to constitute a group that opposes the interests of Australians as a whole. In other words, they represent a group that forms a temporary alliance based on their beneficiary roles in a specific matter, rather than being a stable and institutionalized entity. In many texts, alliances are formed, and as the text progresses, a split occurs. This situation indicates the severing of a relationship that had continued for a temporary period due to a specific reason, and the subsequent consideration of the aforementioned social actors separately (van Leeuwen, 2003, pp. 50–51).

As allegorical figures in the text, the animals form a temporary alliance through their instinctive flight response to the rain, without being represented by a general collective term such as "pets." Immediately afterward, a group of animals is set apart from the others by being labeled "foolish" for behaving in a manner contrary to social norms..

> "Since it rained without ceasing, cats and dogs, and especially chickens, would never roam outside. Would one ever wander about just to have their fur and feathers soaked to the bone?. There were, of course, witless cats, dogs, and chickens as well. They would wash, get soaked, and then fall ill, becoming bedridden." (p. 83).

The text establishes an implicit discourse that reinforces the legitimacy of social order by highlighting the negative consequences of deviant behavior through the successive application of association and dissociation strategies.

Indetermination and Differentation

Indetermination occurs when social actors are represented anonymously. This representation is achieved through the use of indefinite pronouns. Indefinite pronouns denoting plurality (some, most, etc.) present this indeterminacy in the form of a collective. Indeterminacy can render the identity of the person or group in question irrelevant, or it can evoke a sense of hidden authority or power by referencing a real-world event or another text (van Leeuwen, 2003, p. 51).

Differentiation clearly distinguishes an individual social actor or a group of social actors from a similar actor or group, thereby creating oppositions such as those between "self" and "other" or "us" and "them" (van Leeuwen, 2003, p. 52).

> "The people of this city did not know what the fear of being caught in the rain was, nor did they wait for the weather to clear; yet, only one among them was not like them." (p. 84).

In the text, the people of the city are rendered ambiguous by being represented through indefinite adjectives and pronouns such as "those who live in this city," "men who sleep in the mornings" and "no one" thus, the reader's attention is directed toward a collective consciousness rather than the individual identities of these people. This consciousness perceives individual differences as a threatening element. For this reason, although the Güneşçi is a resident of this city, he has been othered through the society's "effort to exterminate ambivalence: an effort to define precisely – and to suppress or eliminate everything that could not or would not be precisely defined" (Bauman, 1991, pp. 7-8).

> "Had it not been for this unsettling fixation, this obsession of his, the man's friends would have shown him more intimacy; yet, their spirits would be dampened by the thought that he was about to say those words, 'tomorrow morning...', which he would say in just a moment." (p. 85).

Nomination and Categorisation

Social actors can be represented either in terms of their unique identities or by being categorised according to shared characteristics. In discourse, it is important to identify which social actors are nominated and which are categorised. Nomination is typically realised through proper names that may be formal, semi-formal, or informal. At times, letters or numbers may replace names to ensure anonymity (e.g., Mr X). Nominations can be realised through honorification, the addition of standard titles, ranks, etc. titulation, or through forms that signal closeness such as personal or kinship relations affiliations. On the other hand, those who are not nominated are just as important as those who are in critical discourse analysis (van Leeuwen, 2003, pp. 53–54).

The text *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* possesses a functional title in terms of nomination. Titles provide preliminary information that establishes the thematic framework of texts. Containing a clear contrast with the words "rain" and "sun," the title of the text reveals the individual's defiant stance against urban reality at the very first step.

The naming of the protagonist as Güneşçi, formed with the -CI suffix (equivalent to the English agentive suffixes -er/-ist), creates the impression of a professional identity and highlights this character as someone who has made hope their vocation. The naming Güneşçi, appearing immediately after the naming Yağmurlu Kent, brings to the fore a figure symbolizing vitality and resistance against the status quo. When based on Plato's allegory of the cave, the concept of "sun" represents the idea of the good, positioning Güneşçi as a subject in search of the knowledge of truth. The fact that Güneşçi is referred to throughout the text as "this man" without being given a specific personal name inspires the thought that anyone can keep these values alive.

> "This man, this man looking at the sky from the window… This man had no one. His workplace was in one of the massive buildings in the business district of the city; he would go there, come back, and never invite anyone to his home. Because he knew they would not come. He himself rarely went to the houses of his friends or acquaintances, unless he was invited repeatedly. This man was a quiet man." (p. 84).

In categorization, the person is included in a specific group or society, emphasized through their role, and their private identity is not highlighted. An example of this is the fulfillment of temporary, functional roles by nameless protagonists in stories. In this way, the reader or listener is kept away from identifying with that person. In the text, the entire populace of the city excluding Güneşçi, including his social circle referred to as his friends and acquaintances, represents a collective group in accordance with the categorization strategy with the expressions "those residing in this city, those living in this city, the people of this city, those who do not leave this city" and is represented solely through their social functions.

> "Those residing in this city, from the day they were born until the day they died, knew the sky and the sea as a single color; they would only learn from people who had traveled and seen the world that the sky could be blue -whether light or dark, still blue- and that the sea, following it, could shift into every imaginable color from dark blue to light green, and could even appear red, purple, or yellow." (p. 83).

Another example of categorization in the text is "people who have traveled and seen the world" consisting of enlightened individuals positioned in opposition to "those residing in this city" These social actors are represented as a group that has experienced the world outside the rainy city. Although these actors, who possess discursive authority through their geographical, cultural, and aesthetic awareness, occupy a significant place in the acquisition of truth according to Foucault's power/knowledge relationship, they have remained in the background against the society's regime of truth. So much so that truth is not the privilege of those who succeed in liberating, but is related to the position and status of those who have the authority to determine the truth. (Foucault, 1980, p. 131).

Functionalisation and Identification

In the categorization of social actors, two approaches are mentioned: functionalization and identification. Identification is the definition of social actors through characteristics such as name, age, gender, ethnicity, occupation, or religious affiliation. Functionalization, on the other hand, is referring to social actors in terms of their activities (manager, climber, creditor, president, etc.).

I. Identification can be evaluated within three categories: In classification, social actors are defined through elements such as age, gender, ethnicity, religious affiliation, etc. These definitions may vary historically and culturally. In relational identification, the social actors' kinship and professional relationships or personal ties gain importance. In physical identification, bodily descriptions are included. Since physical attributes possess connotations, they exhibit the characteristic of over-determination, as opposed to mere naming (van Leeuwen, 2003, p. 56).

In *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*, the definition of identity in the form of classification appears as "being a city-dweller" Relational identifications, on the other hand, are organized in a way that enables a critique of social relations by representing Güneşçi through the eyes of other people.

> "This man, this man looking at the sky from the window… This man had no one. His workplace was in one of the massive buildings in the business district of the city; he would go there, come back, and never invite anyone to his home. Because he knew they would not come. He himself rarely went to the houses of his friends or acquaintances, unless he was invited repeatedly. This man was a quiet man. He had done no harm to anyone, had hurt no one so far. He had but one flaw. It was for this reason, and for this reason alone, that his friends and acquaintances felt uneasy." (p. 84)."

Güneşçi is represented in a state of relational absence due to having a hope and a pattern of behavior outside the normal life practices of those around him. Since his hope that the sun will come out carries him outside social norms, he is perceived as a threat by other people.

> "Had it not been for this unsettling fixation, this obsession of his, the man's friends would have shown him more intimacy; yet, their spirits would be dampened by the thought that he was about to say those words, 'tomorrow morning...', which he would say in just a moment." (p. 85).

It is noteworthy that the text begins with physical identification, which is another form of identification. In this scene, which sheds light on the inner world and social position of Güneşçi, the reader's attention is directed toward the individual-society dynamics.

> "A tiny, skinny, withered man stood behind the window. The window was closed; its glass was covered in water streaks. One looking from the outside would see the man's face as wavy and distorted." (p. 82).

In the physical identification, Güneşçi is positioned in opposition to concepts such as power, authority and durability. Additionally, from the perspective of those looking from the outside, a manipulated image is depicted where his integrity is lost and fragmented due to the effect of the rain, and similar expressions are repeated at the end of the text..

> "In his face, which someone looking from the outside would see as wavy and distorted -a face where one would find not even a trace of curiosity, nor sense even a trace of hope- it is as if only the man's eyes are alive. He looks at the sky." (p. 85)

These expressions recall the striking paradox in Foucault's (1982) understanding of surveillance. According to this understanding, surveillance must be "at the same time too much and too little." Its being "too much" stems from the individual being surrounded by the possibility of constant surveillance, even if its presence is not proven. Its being "too little" is hidden in the fact that surveillance is unnecessary in practice. Because the main goal is to ensure that individuals are

"caught up in a power situation of which they are themselves the bearers" (Foucault, 1982, pp. 252-254). In the text, the surveillance that relatively hides itself through the rain seems to have approached its goal; because for Güneşçi, being watched is no longer an external phenomenon but has become a mode of existence. However, although his individuality has been largely erased from his face due to this contradictory and imaginary structure, Güneşçi's gaze toward the sky with "alive eyes" signals that he still carries the potential to be a subject. Looking from a different perspective, it is possible to relate the rain metaphor at the center of the text to Bauman's (2000) concept of "liquid modernity". Within this framework, the image behind the rainy windows refers to the episodic, transient, and superficial relationships of modern society.

The other physical identifications in the text point toward the broken and dispersing fragments of integrity caused by modernity. In other words, they depict lost realities..

> "People who had traveled and seen the world: Especially according to what these people told, in other skies, there would be a sun-shining brightly in yellow, yellowish, whitish, or reddish hues-during the days. At nights, the moon and herds upon herds, various kinds of stars would be seen in these skies." (p. 83).

II. In functionalization, social actors are represented in terms of their activities, professions, or roles. These representations are typically realized at the morphological level of language through suffixes that express the agent-action relationship (van Leeuwen, 2003, p. 54). In this case, the function of the social actor becomes more important than the actor themselves.

The name "Güneşçi" as mentioned in nomination, is represented in a way that creates the impression of a profession, and rather than Güneşçi himself, his act of looking at the sun is emphasized. "Umbrellas, drying rooms, shoe-drying compartments, water gutters, and shutters" are other elements that take place in the text through their functionality.

> "The sun's emergence meant the cessation of the rain, the dispersal of the clouds; it meant the transformation of the sky they had known since the day they were born, the closing of umbrellas, the abandonment of drying rooms, and, more troublingly, the stirring within them of both hope and disappointment. Could all this truly come to pass?" (p. 85).

What truly draws attention here is that these items are not merely precautionary tools organizing life, but have become a way of life itself. In the words of Foucault (1992), they have gained function as "micro-models of power" that turn social actors into submissive "docile bodies" (p. 169).

Personalization and Impersonalization

Personalization consists of representational choices realized by personal or possessive pronouns, proper names, etc., that attribute personality to social actors. However, social actors can also be represented without being personalized through other ways called abstraction and objectivation.

I. Abstraction is the representation of social actors through a quality attributed to them (van Leeuwen, 2003, p. 59). In this way, social actors presented with a focus on function are transformed into ideological figures by erasing their individual identities.

> "The people of this city did not know what the fear of being caught in the rain was, nor did they wait for the weather to clear; yet, only one among them was not like them. This man, this man looking at the sky from the window…" (p. 84).

Although Güneşçi may be perceived as a dreamer figure at first glance due to his act of "looking at the sky" he essentially possesses a functional role reflecting the existential inquiries and desperation of the modern individual..

> "…however, they would learn from people who had traveled and seen the world. Especially according to what these people told, in other skies, there would be a sun -shining brightly in yellow, yellowish, whitish, or reddish hues -during the days. At nights, the moon and herds upon herds, various kinds of stars would be seen in these skies. Those who never left this city, on the other hand, had never seen this sun, nor the moon and the stars..." (p. 83).

In the text, "people who had traveled and seen the world" are positioned as a privileged social group that has experienced the sun and the light, while "those who never left this city" are reduced to a spatial category due to having never seen the sun and being inexperienced.

II. Objectivation is the representation of social actors through a metonymic reference to a place or object with which they are associated. Certain types of objectivation are commonly encountered in discourse: spatialization, utterance autonomization, instrumentalization, and somatization (van Leeuwen, 2003, p. 59).

i. Spatialisation is a form of objectivation in which social actors are represented through a given context.

> "The gardens would have been lush green if left to their own devices, but how could they be, for the rain would always cover this greenery with the smoke rising from the chimneys." (p. 82).

In these sentences, a spatialisation based on a part-whole relationship through the quality of the garden being green is employed, highlighting the phenomenon of alienation from the natural and the pollution and destruction brought about by urbanization.

ii. In instrumentalisation, social actors are represented through the instrument they use in an activity they perform. Although an instrumentalisation made through metonymy is not encountered in the text, "umbrellas" as a tool with which the city people have integrated, function as a metaphor for the mechanism that covers up the truth.

> "Because everyone walking in the street in this city used umbrellas, and because umbrellas were never closed while outside, it would be as if a man-high wavy cover were stretched between the earth and the sky on the main avenues. This cover would only be drawn, stretched, and swallowed at the doors of buses, trams, houses, shops, and workplaces, as if squeezed between two lips, two jaws, or two cylinders.." (p. 83).

The expressions such as "two lips" and "two jaws" used alongside the umbrella metaphor evoke associations with the human mouth area, suggesting the suppression or destruction of the individual by the system through actions like stretching, swallowing, and squeezing. These sentences are also open to being evaluated as a somatization strategy.

iii. Somatisation is a form of objectivation in which social actors are represented by referring to a part of their bodies. When this is realized through possessive pronouns, it is referred to as semi-objectivation (van Leeuwen, 2003, p. 60).

> "In his face, which someone looking from the outside would see as wavy and distorted -a face where one would find not even a trace of curiosity, nor sense even a trace of hope- it is as if only the man's eyes are alive. He looks at the sky." (p. 85)

At the end of the text, Güneşçi's face presents an image that bears the traces of an internally preserved and/or fragmented identity. All emotions have been erased from his face, and vitality remains only in his eyes, which search for the sun in the sky. While this form of semi-objectivation reflects that the individual is suppressed, introverted, and alienated from society, Güneşçi's eyes suggest that an internal resistance still persists.

iv. Utterance autonomisation is realized through references made to the utterances of social actors. In this form of objectivation, discourses evoke a more formal and institutional impression of authority, independent of the individual (van Leeuwen, 2003, p. 60).

In the text, the ideas that the continuity of rain leaves nothing to be seen in the sky and that the sun will never rise have transformed into a dominant discourse, and society has been conditioned to live in harmony with this discourse. The only subject in conflict with this discourse is Güneşçi. While Güneşçi's discourses are suppressed by a counter-strategic effect that perpetuates the dominant discourse, they are simultaneously reinforced by the testimony of schools and people who have traveled and seen the world.

> "He would remain silent, then just as he was about to start speaking by saying, 'Tomorrow morning...'; those beside him would immediately say 'Yeah, yeah...' and run away from him. For they actually knew what was coming next. Well, for this reason, the man usually wouldn't even finish his sentence." (p. 84).

> " 'What would you do if, you know, you were to see the sun in the sky tomorrow morning?' This was all he was going to say, after all. If only they had left him the time to say it…" (p. 84).

> "Granted, they would learn in schools that the sun provided the daylight." (p. 83).

Overdetermination

Overdetermination occurs when social actors are represented through their participation in more than one social practice at the same time. There are four main categories of overdetermination:

I. Inversion occurs when social actors are linked to two practices that are opposites of each other. One of the most prominent examples of this is the "Flintstones" animation. The Flintstones are Stone Age cave people who carry out the activities of a twentieth-century American suburban family. In a sense, they have turned from [+modern] to [-modern]. Such references are functional in perceiving modern practices as natural (van Leeuwen, 2003, p. 62). This form of inversion, called anachronism, is a convenient tool for presenting social or political criticisms that cannot be stated directly. In the text *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* direct anachronism is not encountered; however, the meaning of time seems non-existent in the text. This situation creates an atmosphere inherent to dystopian texts, where the individual and society are imprisoned. Another form of inversion is deviation. In deviation, roles are overturned by being associated with unexpected actions and almost always serve the purpose of legitimation. In this sense, fables contain the most vivid examples of deviation (van Leeuwen, 2003, p. 64). In *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* "cats, dogs, and geese" serve to reveal how individuals who have stepped outside the disciplinary society through human-like behavioral patterns are marginalised. Apart from this, it is also possible to say that the incessant rain represents a "physics of power" "a completely different form of encompassing human bodies" rather than a natural phenomenon (Foucault, 1992, p. 144). Thus, ideological assumptions are opened to criticism indirectly by avoiding conflict.

> "There were, of course, witless cats, dogs, and chickens as well. They would wash, get soaked, and then fall ill, becoming bedridden. Only the geese were there, those who enjoyed wandering under this rain." (p. 83).

II. Symbolisation refers to the construction of characters in fictional texts as symbols representing practices in the real world. The "fictional" actor usually belongs to a legendary, distant past. This distance allows the actors and the activities they participate in to refer to real social actors and practices (van Leeuwen, 2003, p. 62). Literary texts are quite rich in terms of symbolisation. The characters in *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*; the spaces, objects, natural phenomena, etc., correspond to non-fictional social realities. An example of this is the use of the "chimney and smoke" symbols, which are dominant symbols of industrialisation and urbanisation, like a cover that renders the truth invisible.

> "The gardens would have been lush green if left to their own devices, but how could they be, for the rain would always drape the smoke rising from the chimneys over this greenery like a shroud." (p. 82).

In the rainy city, which the author presents almost as a "panopticon"[1] scheme; the rain represents power and its continuity, while Güneşçi represents change and hope against this ongoing order, thus forming the prominent symbols of the text.

III. Connotation is the representation of a unique category of determination through a broader classification or function. This definition essentially gains meaning within cultural history, in harmony with Barthes's way of defining "myth" or "association" (Barthes, 1977, p. 22; van Leeuwen, 2003, p. 63).

The text *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* bears the traces of the socio-political atmosphere that prepared the ground for the 1980 coup. This imaginative text, shaped by mechanisms of control and ideological conflicts, allows for the deciphering of the cultural and social layers behind the social actors. On the other hand, in the text -which reflects an urban melancholy from beginning to end-gender, political affiliations, and most importantly, discourses of power become visible through facial and bodily forms.

> "For it would rain in this country every night, every morning, every evening."(p. 82).

> "Because it rained, the asphalt of the avenues and the stones of the streets would always gleam brightly; the walls would always be spotless yet dark-faced; from the corners of the window sills, soot moustaches would always run down in lines; and the tiled roofs would always stand as if polished." (p. 82).

IV. Distillation is the linking of multiple social practices to a single social actor through a combination of generalisation and abstraction strategies. An example of this is Ivan Illich's *Deschooling Society* where he associates teachers with social practices that typically concern a therapist. In this way, Illich criticises the education system's interference in the personal and social development of students, thereby opening a debate on whether schools are socially valid practices (van Leeuwen, 2003, pp. 63-64).

[1] It is a prison model designed in a circular structure by the 18th-century English philosopher Jeremy Bentham as a remedial revolutionary project. According to Foucault's postmodern perspective, this structure represents an architectural metaphor for modern disciplinary power. Modern disciplinary power renders the individual constantly observable and controllable through institutions such as hospitals, prisons, barracks, and schools (Cevizci, 2005, p. 1316).

> "His workplace was in one of the massive buildings in the city's business district; he would go there, come back, and never invite anyone to his home. (p. 84)

Güneşçi assumes the role of an ordinary individual through his daily life, an anti-systemic political figure through his quest for "enlightenment" and a marginalized "madman" due to his "disturbing fixation and obsession."

> "He would fall silent again and again, only to begin with: 'Tomorrow morning…'; and those beside him would immediately cut him off with 'Yeah, yeah…' and turn away from him (p. 84).

> "...men sleeping in the mornings, unlike those living in other cities, would not run to the windows, closed shutters, or blinds to check "I wonder how the weather is today?" with excitement or distress; nor would they, lying in bed, look at the light seeping through the curtains and hitting the wall, or sometimes listen to the sound of car tires to try and guess whether it was raining, snowing, dry, or sunny-it would not even cross their minds." (p. 84).

At the end of the text, Güneşçi becomes a figure positioned between madness and wisdom through his intuitive insight. In light of the information presented in Foucault's *History of Madness* the knowledge that the rational man can only access in small fragments is carried by madness with an integrated solidity. The transformation of madness from being another form of truth into a pathological phenomenon is linked to the determinism at the heart of the Age of Enlightenment; and this invisible truth has become the "other" that must be silenced in the face of a society that sustains the dominant regime of knowledge (Foucault, 2017, pp. 50, 246).

> "This poor little man has his peculiarities, his odd ways… Without even letting it show on his face, he goes on nurturing a somewhat foolish hope in his heart…" (p. 85).

Conclusion and Recommendations

van Leeuwen, in his discourse analysis approach, focuses on investigating how social actors are positioned within the discourse. Accordingly, he has developed a system network involving three main types of transformations: deletion, rearrangement, and substitution. Within this system network, the ways in which social actors are excluded or included are analysed through sub-categories such as role allocation, assimilation, association/dissociation, indetermination/differentiation, nomination/categorization, functionalization/identification, personalization/impersonalization, and overdetermination. In this network -which brings together numerous linguistic systems such as activation and passivation, naming, transitivity, reference systems, word choices, metaphors, and metonymy -linguistic, social, and cultural dimensions are addressed collectively.

In this research, which seeks an answer to whether van Leeuwen's social actors approach is a functional tool for analysing the multi-layered nature of literary discourses, the analyses conducted on Bilge Karasu's *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* have yielded the following results in terms of the strategies within the system network:

- Inclusion and Exclusion: In the text, the inclusion strategy is used to construct social representation that serves to legitimate and reproduce dominant discourses. In the exclusion strategy, while the backgrounding category-in which social actors maintain their existence implicitly-is seen in the text, the form of suppression that causes absolute invisibility is not included.

- Role Allocation : Role assignment forms are included in the text with the sub-categories of activation, passivation, circumstantialisation, and possession; the ways in which social order is maintained are represented through active and passive role assignment.
- Assimilation: In the text, the assimilation strategy has gained function as a representation mechanism that ensures the continuity of power. The aggregation subcategory is applied in representing social actors as measurable and controllable entities. The collectivisation sub-category has gained function in reflecting an internalized form of obedience in which individual identities are completely erased.
- Association and Dissociation: The association strategy reflects a form of representation in which social actors reinforce social norms by forming temporary alliances. The consequences of deviating from social norms are met with the dissociation strategy.
- Indetermination and Differentiation: In the indetermination strategy, the urban population is presented with generalizing discourses, distanced from their individual identities, and collective consciousness is brought to the fore. Othering discourses in the text are put forward with the differentiation strategy.
- Nomination and Categorisation: In the text, the phenomena of individual resistance and enlightenment are made visible through the nomination strategy, while adaptation to social norms is represented through categorisation.
- Functionalisation and Identification: With the functionalisation and identification strategies, which present the conflict between individual resistance and social order on a metaphorical plane, individual characteristics, social relations, and actions of social actors are represented.
- Personalisation and Impersonalisation: In the personalisation and impersonalisation strategies, which make the difference between society and individual visible, the pressure and surveillance of modern society on the individual are represented through the sub-categories of abstraction and objectivation.
- Overdetermination: In the overdetermination strategy, in which social actors are represented by being linked to more than one role and social practice; social order and individual resistance are reflected in the text with different dimensions through the sub-categories of inversion, symbolisation, connotation, and distillation.

The findings obtained from the textual framework presented by *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* demonstrate that the social actors approach offers a functional framework for making visible the representation practices and the social relations inherent within them in literary texts. The analysis process has revealed that the categories within the system network must be considered in conjunction with the possibilities of literary language. In this context, it is concluded that social actors in a fictional universe should not be overlooked as carriers of meaning constructed through symbolic values. In order to reach more generalizable conclusions, similar studies should be conducted on different texts and contexts.

van Leeuwen (2008), through the concept of "representational choices" points out that the representation of social actors is concerned more with *how* something is said rather than *what* is said, noting that this approach will also shed light on stylistic studies. It can be argued that addressing stylistic preferences -such as continuity or ruptures in the representation forms of social actors, narrator and point of view, presentation of time, word choices, sentence structures, etc.- within the framework of multiple representation strategies, especially in narrative texts, will develop a profound

understanding of both stylistics and the functioning of the social actors approach in literary contexts. It is believed that studies conducted in this direction will offer significant contributions to the literature. Furthermore, the comparative analysis of social actors across different genres of literary texts also holds the potential to contribute to the field. Such studies reveal the ideological dimension of representations by showing how social actors are transformed across genres or texts; they are also important for uncovering how discursive practices are reinforced through schematic structure.

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Bilge Karasu'nun Yağmurlu Kentin Güneşçisi'nde Sosyal Aktörlerin Temsili ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Giriş

Söylem çözümlemesi; farklı araştırmacılar tarafından sosyolinguistik, metinsel, sosyal veya eleştirel bir analiz biçimi olarak tanımlanır. Esasen söz konusu alanları bütünleştiren çok boyutlu eleştirel bir çerçeve sunmaktadır. Söylem çözümlemesinde dil, toplumsal süreçleri biçimlendiren sosyal bir pratik olarak kabul edilir. Sözlü, yazılı ve sözsüz metinleri inceleme kapsamına alan bu yaklaşımda, deneysel yöntemler ve içerik çözümlemesinin sınırlarını aşan çok işlevli bir yaklaşım benimsenmektedir (Sözen, 2017, s.79). Günümüzde söylem çözümlemesi araştırmaları; dağılımsal dil bilimi, üretici-dönüşümsel dil bilgisi, anlam bilimi, gösterge bilimi ve diğer disiplinlerden geniş ölçüde yararlanarak kuramsal ve yöntemsel bir çeşitlilik kazanmıştır (Vardar, 2007, s.180).

Dil bilimci Theo van Leeuwen, çalışmalarını multimodal iletişim alanlarında (müzik, harita, film, bilgisayar oyunları vd.) yoğunlaştırarak eleştirel söylem çözümlemesini sözlü ve yazılı metinlerin yanı sıra diğer kiplerdeki temsillere doğru genişleten kapsamlı bir perspektif sunmaktadır. 1996 yılında *Sosyal Aktörlerin Temsili* adlı makalesinde "Sosyal aktörler, eylemleri gerçekleştiren veya bunlardan etkilenen kişilerdir ve söylemdeki temsilleri, sosyal veya ideolojik çıkarları yansıtır." (van Leeuwen, 2008, s. 23) düşüncesiyle toplumsal anlam üretimi bağlamında işlevsel bir sistem ağı ortaya koymuştur. Özer (2018) sistem ağının işleyişinde, çıkış noktasının dilsel yapılardan ziyade sosyal aktörlerin söylem içinde hangi temsil biçimleri aracılığıyla kurulduğunu görünür kılan sosyoanlamsal çözümlemeler olduğunu belirtir (s. 200). Bu yaklaşım, dilin gerçekliği birebir yansıtma kapasitesinin sınırlı oluşu ve anlamın dil bilgisel yapıların ötesinde işleyen temsil stratejileri aracılığıyla üretildiği düşüncesine dayanır (van Leeuwen, 2005, s. 3; Özer, 2018, s. 200). Bu çalışma da söz konusu anlayış doğrultusunda edebî metinlerin toplumsal ve anlamsal düzlemdeki kuruluş biçimine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, van Leeuwen'in sosyal aktörler sistem ağının tanıtılması ve edebî metinlerin çözümlenmesindeki işlevsel rolünün ortaya koyulmasıdır. Bu amaca yönelik "Sosyal aktörler sistem ağı, edebî metinlerdeki temsil biçimlerini açıklamada işlevsel midir? Sosyal aktörlerin edebî dil içindeki temsili van Leeuwen'in sistem ağı kategorileri üzerinden nasıl çözümlenebilir?" sorularına yanıt aranmaktadır. Nitel araştırma modeline dayanan araştırmada, van Leeuwen'in sosyal aktörler sistem ağının kuramsal çerçevesi sunulmuş ve ardından edebî metinlerde nasıl işlediği Bilge Karasu'nun *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* başlıklı metni doğrultusunda incelenerek çözümleme araçlarının işlevselliği uygulamalı olarak gösterilmeye çalışılmıştır.

van Leeuwen'in Sosyal Aktörler Sistem Ağı

van Leeuwen'in söylem çözümleme yaklaşımı, sosyal aktörlerin söylem içinde nasıl temsil edildiğini incelemeyi amaçlar. Sosyal aktörler sistem ağı; Halliday'in dilin bağlamsal değişkenliğini vurgulayan kayıt (register) kavramı ile Foucault'nun iktidar-bilgi kuramına dayanır (van Leeuwen, 2008, s. vii). Bu temelde gerçekleştirilen çözümlemeler, metinlerin dil bilgisel yapılarından ziyade anlam boyutunu merkeze alır.

"Sosyal aktörler, İngilizce söylemlerde nasıl temsil edilir? İngilizcenin insanları ifade etme konusunda sunduğu seçenekler nelerdir?" sorularından hareket eden van Leeuwen, dil biliminin soyut ve evrensel kuralları yerine anlam üretiminin gerçekleştirildiği toplumsal koşullara odaklanmaktadır (Demircan, 2025, s. 123-124). Araştırmacı, sosyal aktörler sistem ağını esnek bir şema (bk. Şekil.1) biçiminde tasarlamıştır. Şemadaki köşeli parantezler, "ya/ya da" şeklindeki seçimleri ifade ederken küme parantezleri aynı anda birden fazla seçim yapılabileceğine işaret etmektedir. Yapılacak çözümelerde bu kategorilerin kesin sınırlarla ayrılması gerekmediği gibi temsiller arasındaki sınırların kasıtlı olarak bulanıklaştırılmış olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Sosyal aktörler sistem ağı, üç tür ana dönüşümü (dil bilgisel veya söz dizimsel açıdan yeniden yapılandırma) içermektedir:

I. Silme (sistem 1-2)

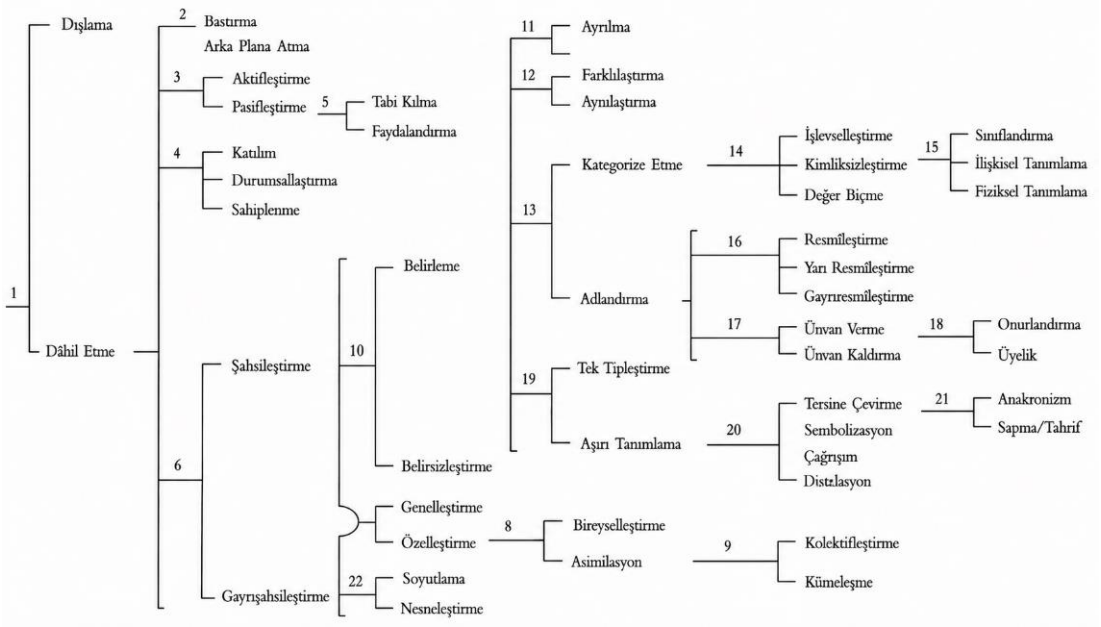
II. Yeniden düzenleme (sistem 3-5)

III. Yerine geçme (sistem 6-22)

Her dönüşüm türü farklı dilsel sistemlere işaret etmektedir. Silme (deletion), etkenlik ve edilgenlik durumlarıyla ilişkili olan sesi ayrıca adlandırma ve sıfatlaştırmayı (sistem 1-2) içerir. Yeniden düzenleme (rearrangement), geçişlilik fonksiyonları (sistem 3-5) ile ilgilidir. Yerine geçme (substitution); belirleyiciler, referans sistemleri (sistem 7, 8, 10 ve 12), sayısal ifadeleri (sistem 9) ve kelime seçimlerini (sistem 13-18) ifade eder. Son olarak çeşitli metafor ve metonimi biçimlerini (sistem 19-22) ihtiva eder (van Leeuwen, 2003, s. 67). Burada asıl mesele, dilin toplumsal gerçekliği nasıl yapılandırdığının ortaya çıkarılmasıdır.

van Leeuwen'in sistem ağında, sosyal aktörlerin ideolojik nedenlerle metin dışında bırakılmaları dışlama (exclusion); çeşitli biçimlerde dile getirilmeleri ise dâhil etme (inclusion) adı altında çözümlenmektedir.

Şekil 1. van Leeuwen'ın Sosyal Aktörler Temsili Kavramları: Sistem Ağı

(van Leeuwen, 2003, s.66; Demircan, 2025, s.126)

Yağmurlu Kentin Güneşçisi'nin Toplumsal Bağlamı

Yağmurlu Kentin Güneşçisi, 1950 kuşağı öykücülerinden Bilge Karasu'nun iç içe geçmiş on üç hikâyesinden oluşan *Göçmüş Kediler Bahçesi* (1979) adlı kitabında yer alır. Ana öyküye bağlı olarak gelişen bu hikâyeler, yazar tarafından masal olarak adlandırılmaktadır. Modernite eleştirisinin birey-toplum ve doğa-kent karşıtlığı üzerinden ele alındığı bu hikâyede, yabancılaşma teması merkezî bir yere sahiptir.

Metinde, yağmurun hâkim olduğu kasvetli bir atmosferde biçimlenen yaşam pratikleri konu alınır. Kent insanları, durmaksızın yağan yağmuru değişmez bir gerçeklik olarak benimsemiştir. Ancak Güneşçi adı verilen hikâyenin başkişisi, bir gün güneşi göreceği umudu ya/ya da "tedirgin edici takınağı" yüzünden kolektif kent bilincinin dışında konumlanmıştır. Bireyin değişim arzusu, özgün düşünce yapısı ve arayışları ile mevcut toplumsal düzenin tekdüze yapısı arasındaki gerilim, yüzey metinde güneş ve yağmur metaforlarıyla simgeleştirilmiştir.

> "Bütün dillerde yağmurun yağmasından düşmek diye söz edilir. Yağmur, paralel çizgiler olarak görülür ve düşen damlaların sayısı yönlerinin aynılığını vurgular. İnsanı düşüşten daha fazla etkileyen başka hiçbir hareket yoktur; düşmeyle karşılaştırıldığında diğer bütün hareketler önemsiz ve ikincil görünür. Çok erken çağlardan itibaren düşmek insanın en korktuğu şeydir; insanın hayatta, karşısında savunmaya geçtiği ilk şeydir." (Canetti, 2006, s. 84).

Canetti'nin yağmur-korku eşleştirmesi, metindeki düzen ve kontrol dinamiklerine yönelik önemli çıkarımlar sağlar. Bununla birlikte yağmurun ortaya çıkardığı "aynılık" toplum açısından birlik ve beraberlik imajı uyandırsa da *Yağmurlu Kentin Güneşçi'*sinde kent halkının kolektif bir eylem ve direnişte bulunmamaları, bir çözülme içinde olduklarını göstermektedir.

> "Yağmur deşarj anındaki kitledir ve kitlenin çözülmesini temsil eder. Zamanı gelince bulutlar yağmurun içinde çözünür; damlalar düşer; çünkü artık bir arada duramazlar ve tekrar birleşip birleşmeyecekleri ya da ne zaman birleşecekleri açıkça belli değildir." (Canetti, 2006, s. 85).

Tarihsel ve toplumsal çözülmenin simgesi olan yağmur metaforu; birey düzleminde varoluşsal kırılma, toplumdan kopuş ve yalnızlaşma temsilleri ile işlevini sürdürür. Metinde yağmurun yarattığı karanlık atmosferle çatışan güneş metaforu ise aydınlanma ve özgürleşmeyi hem kolektif hem de bireysel bilinç düzeyinde okumaya açar. Jung'un arketipler ve kolektif bilinç dışı teorisine göre kahramanın kriz anlarında ortaya çıkan kendilik arketipi ve aydınlanma arasındaki ilişki, "yaşlı adam-güneş özdeşleştirmesi" üzerinden metni psikolojik bir dönüşüm süreci olarak okumaya açar (Jung, 2005, s. 93). Bu çerçevede ideolojik yüklü semboller, sosyal aktörlere atanan işlevsel roller, zaman ve mekânın belirsizliği ile masalsı bir estetiğe büründürülen metin toplumsal eleştirinin alegorik biçimde kurulmasını mümkün kılmakta; sosyal aktörlerin temsil biçimleri üzerinden eleştirel söylem çözümlemesine elverişli bir örnek teşkil etmektedir.

*Yağmurlu Kentin Güneşçisi'*nde Sosyal Aktörlerin Temsili ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Dışlama (Exclusion)

Dışlama, eleştirel söylem çözümlemesinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır (van Leeuwen, 2003, s. 39). Söylemler aracılığıyla metinde belirli toplumsal gruplar, ideolojiler ya da kimlikler açıkça temsil edilebildiği gibi görünemez hâle de getirilebilir. Bu durumda kimin ya da neyin, niçin dışarıda bırakıldığının açığa çıkarılması değer kazanır.

Dışlama stratejisi, bastırma (suppression) ve arka plana atma (backgrounding) olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilir. Bastırma söz konusu olduğunda metnin hiçbir yerinde ilgili sosyal aktörlere yönelik atıfa rastlanmaz (van Leeuwen, 2003, s. 39). Dışlama, metinde hiçbir iz bırakmayan bu radikal boyutlarda gerçekleştirildiğinde sosyal aktörler ve onların faaliyetleri metinden tamamen silinir. Arka plana atmada ise sosyal aktör, örtük biçimde varlığını sürdürür ve metin bu aktör hakkında makul çıkarımlar yapılmasına izin verir (van Leeuwen, 2003, s. 39).

> "Bu kentten çıkmayanlar ise bu güneşi de hiç görmemişlerdi, ayla yıldızları da… Gerçi, öğrenirlerdi okullarda, güneşin gün aydınlığı verdiğini." (Karasu, 2012, s. 83).
>
> "Oysa hep bildikleri şeydi. Güneşin çıkması yağmurun durması, bulutların açılması demekti; doğdukları günden bu yana bildikleri gökyüzünün değişmesi, şemsiyelerin kapanması, kurutma odalarının kullanılmaması, daha kötüsü, umutla umut kırıklığının içlerinde baş göstermesi demekti. Olacak şey miydi bütün bunlar?" (s. 85).

İlgili cümlelerde metnin arka planında güneşin mevcudiyet kazandığı başka bir dünya ima edilmektedir. Diğer taraftan "okul" kavramı ile güneşin gün aydınlığı verdiği bilgisinden sorumlu bir eğitim sisteminin varlığından haber verilir. Ancak burada teorik düzeyde kalan bir bilgi söz konusudur. Bu durum, eğitim sistemini ve/veya eylemsizlik içindeki bireyleri eleştiren alt metni fark edilir hâle getirmektedir. Kent halkının bu bilgiyi deneyimlememesinin zorunlu bir durumun sonucu mu yoksa Agamben'in "potansiyelsizlik" tanımındaki "bir şeyi ortaya çıkarmama gücü"nü yansıtan bilinçli bir eylemsizlik mi olduğu arka planda yoruma açıktır. Nitekim metinde, epistemolojik özneler sayılmayan hayvanlardan bazılarının benzer bir eylemsizlik içinde sosyal aktörler olarak temsil edilmesi düşündürücüdür.

> "Yağmur durmadan yağdığı için kediler köpekler, hele hele tavuklar, hiç dışarıda dolaşmazdı."(s. 83).

Agamben'e göre "Diğer canlı varlıklar yalnızca kendi özel potansiyellerine sahiptir; yalnızca şunu ya da bunu yapabilirler. Ama insanlar, kendi iktidarsızlıklarına muktedir olan hayvanlardır." (Agamben, 1999, s. 182). Dolayısıyla "potansiyelsizlik" kavramı insanlar için "yapmama kapasitesi(im-potansiyel)"nden ileri gelir ve etik sorumluluğu gündeme getirir. Dolayısıyla metindeki eylemsizliğin söylem düzeyinde yarattığı belirsizlik; okulların ideolojik aygıt işleviyle bağlantılı bir iktidar meşruiyet stratejisine, kent insanlarının meşru bilgiyi görmezden geldiğine ya da metnin anlam potansiyeli içinde yer alan başka olasılıklarına uzanır.

Rol Dağılımı (Role Allocatıon)

Rol dağılımı, belirli eylemleri gerçekleştiren ve bu eylemlerden etkilenen kişilerin temsil edilme biçimleri ile ilgilidir. Temsiller; rolleri yeniden tahsis etme, sosyal ilişkileri yeniden düzenleme, sosyal aktörlere aktif ya da pasif roller atama gibi işlevlere sahiptir. Rol atamada sosyal aktörlerin toplumsal pratiklerde fiilen oynadıkları roller ile metinde dil bilgisel olarak üstlendiği roller arasında uyuma rastlamak her zaman mümkün değildir. Aktifleştirme(activation), sosyal aktörler dinamik bir rol üstlendiği zaman ortaya çıkmaktadır; pasifleştirmede (passivization) ise sosyal aktör eylemin kendisine yöneldiği alıcı uçta yer alır. Eleştirel söylem çözümlemesinde, bu temsil biçimlerinin hangi koşullar altında benimsendiği ve hangi amaçlara hizmet ettiği sorgulanmalıdır (van Leeuwen, 2003, s. 43-44). Nitekim sosyal aktörlerin dilsel temsil biçimleri aracılığıyla toplumsal gerçekler farklı biçimlerde yeniden üretilebilmektedir.

Pasifleştirme "tabi kılma (subjection)" ve "faydalandırma (beneficialisation)" olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilir. Tabi kılmada, sosyal aktörler diğerlerinin kontrolü altındadır. Faydalandırmada ise eylemin sonucundan olumlu ya da olumsuz şekilde yararlanan üçüncü bir taraf söz konusudur (van Leeuwen, 2003, s. 45). Metinde kent insanlarının içselleştirilmiş davranış biçimleri, bir tür varoluşsal kapanma içinde olduklarını dolayısıyla da kentin değişmeyen yağmurlu atmosferinin oluşturduğu statik, döngüsel ve kapalı sistemine tabi olduklarını sezdirmektedir. Pasifleştirmenin alt boyutunu oluşturan faydalandırma açısından bakıldığında ise Foucault'nun ifadesiyle "Neden kimileri egemen olmak ister? Neyin peşindedirler? Ortak stratejileri nedir?" gibi sorular yerine egemenliğin bedenleri uysallaştıran, jestleri yönlendiren ve davranışları sürekli denetleyen süreçlerle eşzamanlı biçimde nasıl işlediği sorusu önem kazanır. Nitekim metinde, her ne kadar adı konulmuş bir özneden bahsedilmese de bu süreçler aracılığıyla "iktidarı sürdüren hakikat etmenleri"nin hizmet ettiği üçüncü bir tarafın varlığı ve bu gücün dolaylı işleyişi sezilmektedir (Foucault, 2002, s.38, 42).

van Leeuwen; aktifleştirme ve pasifleştirmenin sosyal aktörlerin dil bilgisel katılımcı rolleri aracılığıyla I.Katılım (participation), II. Durumsallaştırma (circumstantialisation)ve III. Sahiplenme (possesion) yoluyla gerçekleştirilebileceğini ileri sürer.

I. Katılım, bilhassa aktif rollerin öne çıkarılmasında etkili olan aktif ya da pasif temsiller ile ilgilidir (van Leeuwen, 2003, s. 44). Sosyal aktörlerin metindeki görünürlüğü ve etkileri, temel olarak dil bilgisel roller üzerinden belirlense de katılım anlamsal yollarla da gerçekleştirilebilmektedir.

> "Yağmur yağdığı için caddelerin asfaltları, sokakların taşları hep pırıl pırıl ışıldar duvarlar hep tertemiz ama karanlık yüzlü olur, pencere pervazları, köşelerinden aşağı hep çizgi çizgi is bıyıkları salar, kiremit damlar hep cilalanmış gibi dururdu." (s. 82).

Metinde "yağmur" anlam ilişkileri yoluyla aktif bir aktör olarak yer alır. Caddeler, asfaltlar, sokaklar, duvarlar, pencere pervazları, kiremit damlar gibi temel yapı taşlarından oluşan fiziksel unsurlar ise yağmurun etkisiyle biçimlendirilen dolayısıyla tabi kılınan pasif aktörlerdir. Bahsi geçen unsurların aşağıdan yukarıya doğru düzenli biçimde sıralanması alegorik düzlemde hiyerarşik yapılarla ilişkilendirilebilir. Cadde ve sokaklar, adeta görünüş ve gerçeklik arasındaki çelişkilerin yansıtıldığı bir sahne gibidir. Duvarlar ve pencereler, bireyin dış dünyayla ilişkisinin imkân ve engellerini temsil eder. Kiremit damlar ise toplumsal yapının bütünlüğünü sağlayan üst yapıyı akla getirir. Alt katmanlar sözde ışıldayan, temiz ancak karanlık ve üzgün yüzüyle tarif edilirken üst katmanların cilalanmış durumda olması bir tür refah ayrışması olduğuna işaret etmektedir.

van Leeuwen'in geleneksel dil bilimcilerin biçimsellik vurgusunun aksine dilin "semiyotik bir kaynak" olduğu düşüncesi, metinde sosyal aktörlerin rol atamasında belirgin şekilde hissedilir (van Leeuwen, 2005, s. 3). Dil bilgisel açıdan özne konumunda olan Güneşçi, metinde toplum tarafından ötekileştirilen edilgen bir figür olarak lanse edilmiştir.

> "Bu kentin insanları, yağmura tutulma korkusunu nedir bilmez, havanın açmasını beklemezlerdi ya, içlerinden yalnız bir tanesi onlara benzemezdi. Bu adam, pencereden gökyüzüne bakan bu adam…Bu adamın kimi kimsesi yoktu." (s. 84).

Sosyal aktörlerin eylemlerine bakıldığında ise Güneşçi'nin mevcut koşullar karşısında sorgulayan ve anlam kurmaya çalışan aktif bir özne olduğu hem dil bilgisel hem de anlam bilimsel açıdan doğrulanmış olur. Bu gerilimli/çelişkili temsil, çoğul anlam alanıyla okuyucunun gerçeklere bakışını yeniden kurmaktadır.

> "Bu kentten çıkıp dünyayı gezmemişti gezmesine, başka gökyüzleri görmemişti ama güneş üzerine söylenenleri dinlemiş okumuştu. Susar susar, 'yarın sabah...' diye söze başlayacak olurdu; yanındakiler de 'ya ya...' deyip kaçarlardı hemen yanından. Bilirlerdi çünkü aslında ne geleceğini. Hoş, bu yüzden, adam çoğu zaman sözünü bitirmezdi bile."(s. 84).

> " 'Yarın sabah, gökyüzünde hani, güneşi görecek olursanız ne yaparsınız?' Deyip diyeceği de bu kadardı yani. Deyecek zaman bıraksalar…" (s. 84).

Öte yandan kentin diğer insanları, eylemsizlikleriyle "sessizlik kültürü" içinde öyle bir edilgenliğe gömülmüştür ki kendi dünyalarına dair gerçek bilgiye ulaşmaları için gerekli olan eleştirel farkındalığı ve girişimler neredeyse imkânsız hâle getirmiştir (Freire, 1991, s. 10). Ne var ki "Bilgi ancak ve ancak, buluş ve yeniden-buluş yoluyla, dünya içindeki, dünyayla ve birbirleriyle olan insanların sabırsız, durmak bilmeyen, sürekli, umut dolu araştırmalarıyla peşinden koşmalarıyla meydana gelir." (Freire, 1991, s. 47).

> "Kentin iş kesimindeki koca koca yapılardan birindeydi işyeri; oraya gider, gelir, evine kimseyi çağırmazdı. Gelmeyeceklerini bilirdi çünkü. Kendi de eşinin dostunun evine gitmezdi pek, üst üste çağırılmadıkça. Sessiz bir adamdı bu. Kimseye kötülüğü dokunmamıştı, kimseyi kırmamıştı şimdiye dek. Bir tek kusuru vardı. Eşi dostu da bu yüzden yalnız bu yüzden tedirgin olurdu." (s. 84).

Metindeki bu ifadeler ilk okuyuşta, Güneşçi'nin bir tür toplumsal izolasyona uğratıldığı izlenimi uyandırsa da esasen bu durumun Güneşçi'nin özerk kararlarının bir neticesi olduğu anlaşılmaktadır. Güneşçi'nin kentin diğer insanlarından bilinçli olarak uzaklaşması, okuyucunun bu durumu bireysel kimlik inşası ve özgürlük arayışı gibi içsel dinamiklerle ilişkilendirmesine ve empati geliştirmesine oldukça müsaittir. Ancak metnin bu kesitinin Güneşçi'nin kusurlu oluşu ve yakınlarında uyandırdığı tedirginlik duygusuyla kapatılması, Güneşçi'nin etkisini zayıflatır. Anlatıcının bu dinamik mesafesi, okuyucuyu toplumsal ilişkiler hususunda kendi yargısını oluşturma sorumluluğunu üstlenmeye zorlamaktadır.

II. Durumsallaştırma (circumstantialisation), bir eylem ya da durumun failini doğrudan belirtmek yerine dolaylı şekilde bağlam içinde göstermektir (van Leeuwen, 2003, s. 45). Genellikle edatlar aracılığıyla gerçekleştirilen durumsallaştırmada; özneler, tümleç içinde yer verilerek örtülü hâle getirilir.

> "Yağmur yağdığı için caddelerin asfaltları, sokakların taşları hep pırıl pırıl ışıldar, duvarlar hep tertemiz ama karanlık yüzlü olur, pencere pervazları, köşelerinden aşağı hep çizgi çizgi is bıyıkları salar, kiremit damlar hep cilalanmış gibi dururdu." (s. 82).

Bu cümlede toplumsal düzenin ihmal ve çelişkileri yağmurun doğal sonucuymuş gibi yansıtılarak asıl sorumlulular görünmez kılınmıştır. Başka bir açıdan da yağmurun toplumsal sorunların görünürlüğünü ortadan kaldırma sürecindeki failliğinin estetize edilmesi, anlamsal bir durumsallaştırma örneği olarak değerlendirilmeye açıktır.

III. Sahiplenmede (possesion) sosyal aktör, genellikle sahiplik ilişkisi kuran tamlayan ekleri ile sürecin bir parçası olarak gösterilir. Örneğin *"*Bu yıl yaklaşık 54.000 vasıflı göçmenin alınması bekleniyor." cümlesinde alım süreci pasif bir şekilde göçmenler tarafından sahiplenilmiş olur (van Leeuwen, 2003, s. 45). Bunun sonucunda özne-yüklem ilişkisinin yeniden kurulduğu retorik bir yapı meydana gelir.

> "Güneşin çıkması yağmurun durması, bulutların açılması demekti; doğdukları günden bu yana bildikleri gökyüzünün değişmesi, şemsiyelerin kapanması, kurutma odalarının kullanılmaması, daha kötüsü, umutla umut kırıklığının içlerine baş göstermesi demekti." (s. 84).

Metinde "gökyüzü", "şemsiyeler", "umut kırıklığı" vd. ögeler, isim tamlaması kurdukları ad-fiillerin(isimleştirmelerin) içerdiği eylemlerle pasif bir "sahiplenme" ilişkisi kurarlar. Bu durum, eylemlerin nesneler tarafından gerçekleştirildiği izlenimi uyandırarak kent halkının karar verme gücünü maskelemektedir.

Rol dağılımında temel alınan hususlardan biri de Halliday'ın geçişlilik modelidir (van Leeuwen, 2003, s. 44). Sistemik işlevsel dilbilim temelli bu model; katılımcılar, süreçler ve durumlar üzerinden aktif ve pasif rol atamalarının belirlenmesini sağlar (Demircan, 2025, s. 209). Sosyal aktörler maddi süreçlerde fiziksel eğilimi gerçekleştiren "aktör", davranışsal süreçlerde belirli bir davranışı gösteren "davranan", zihinsel süreçlerde bir düşünceyi ya da duyguyu deneyimleyen kişi olarak "algılayan", sözel süreçlerde konuşma eylemini gerçekleştiren "söyleyici"; ilişkisel süreçlerde ise bir varlığa nitelik veya kimlik atfeden "atayan" rolündedir (Halliday, 2004, s. 171).

> "Gökyüzüne bakar, bugün belki güneş açmıştır diye, çıkacaktır diye.", " Tutturmuştu işte. Güneş çıkıverecek kendini gösteriverecek olsa, diye…"
>
> "Bu kentten çıkıp dünyayı gezmemişti gezmesine, başka gökyüzleri görmemişti ama güneş üzerine söylenenleri dinlemiş okumuştu. Susar susar, 'yarın sabah...' diye söze başlayacak olurdu; yanındakiler de 'ya ya...' deyip kaçarlar hemen yanından."

Güneşçi, metinde çoklukla ısrarcı bir umut ve bekleyişi yansıtan zihinsel süreçlerde aktif şekilde varlık gösterirken davranışsal süreçlerde yerleşik durumu değiştirecek bir rolünün bulunmadığı ifade edilebilir. Diğer taraftan kent insanlarının düşünce ve algı dünyaları kayıtsızlık üzerine kurulurken fiziksel eylemleri ve çevreleriyle etkileşimlerini ifade eden süreçlerde de pasif bir kabulleniş ve duyarsızlık sergiledikleri görülmektedir.

> "Kurşun rengi şuncacık değişmeyen bir gökyüzünde bakacak ne olsun, görecek ne olsun?" (s. 82).

Asimilasyon (Assimilation)

Sosyal aktörler, bireyler olarak ele alındığında bireyselleştirme(individualisation), gruplar olarak ele alındığında ise asimilasyon söz konusudur. Bireyselleştirme; sosyal aktörlerin ünvan, kimlik ve statülerinin sergilenmesine olanak tanır (van Leeuwen, 2003, s. 50.) Metinde bireyselleştirme tek ve kesin biçimde Güneşçi aktöründe görülmektedir. Yağmurlu kentin bireyleri bir kuşak boyunca aynı kolektif bilinçle hareket ederken Güneşçi öznel bilinç düzeyine ulaşmıştır.

> "Bu adam, pencereden gökyüzüne bakan bu adam… Bu adamın kimi kimsesi yoktu." (s. 84).
>
> "Bu kentte oturanlar, doğdukları günden öldükleri güne değin, gökyüzüyle denizi bir tek renkte bilirler…" (s. 82).
>
> "Tutturmuştu işte. Güneş çıkıverecek, kendini gösteri verecek olsa, diye... Oysa, hep bildikleri şeydi. Güneşin çıkması yağmurun durması, bulutların açılması demekti; doğdukları günden bu yana bildikleri gökyüzünün değişmesi, şemsiyelerin kapanması, kurutma odalarının kullanılmaması, daha kötüsü, umutla umut kırıklığının içlerinde baş göstermesi demekti. Taşların, duvarların, kiremitlerin

> kuruyup parıltılarını yitirmesi, dumanların yeşilliğin üzerine inecek yerde göğe ağması demekti. Olacak şey miydi bütün bunlar?" (s. 85).

Metnin simgesel düzleminde "güneş", bireyin içsel aydınlanma ve hakikat arayışını temsil etmektedir. Kentin diğer insanları ise "yağmur" metaforu üzerinden somutlaşan düzenin sürekliliğine hizmet eder. Bu bağlamda, yağmurun statükonun ardında işleyen asimilasyon mekanizmasını temsil ettiği söylenebilir. Asimilasyon, sosyal aktörlerin kişisel kimliklerin silinip grup kimliğine dâhil edilmesidir ve iki farklı şekilde gerçekleşir: kümeleşme (aggregation) ve kolektifleştirme (collectivisation).

I. Kümeleşmede söz konusu gruplar, belirli sayı ve oranlarla temsil edilir. Kümeleşme resmî ve demokratik kararların alınmasında; anketler, kamuoyu yoklamaları, yasama reformları gibi durumlarda çoğunluğun meşru gördüğü tercihleri temsil eder ve fikir birliği üretmede başvurulan bir araçtır.

> "Yağmur durmadan yağdığı için kediler köpekler, hele hele tavuklar, hiç dışarıda dolaşmazdı. Çıkıp tüyün teleğin sırılsıklam ıslansın diye gezilir miydi hiç? Akılsız kediler, köpekler, tavuklar da vardı elbet. Onlar yıkar, ıslanır, sonra da hastalanır, yataklara düşerlerdi. Bir kazlar vardı, bu yağmurun altında gezmekten hoşlanan. Onar yirmişer, kanatları, kuyrukları birbirine değe değe dolaşırlar, yerin biraz üstünde salınan ayaklı bir buluta benzerlerdi. Bu bulutun üzerinde de uzun boyunları kavaklar gibi ırganır, gagaları, neredeyse bu boyunlara bağlı değilmiş gibi açılır kapanırdı. Ama kaz sürüleri tek tük görülürdü; saçak altlarında, duvar diplerinde küskün küskün oturan köpekler, kediler ise pek çok." (s. 83).

Metinde kümeleşme olgusu kazlar üzerinden ele alınmıştır. Onar yirmişer, kanatları, kuyrukları ile yerin biraz üstünde salınan ayaklı bir bulut benzetmesi, algısal olarak toplumdan daha üst düzeyde temsil edildiklerini düşündürse de mekanik ve içgüdüsel davranış biçimleri ile bilinçli bir güce sahip olduklarını söylemek güçtür. Dolayısıyla kontrol edilebilir istatistiksel bir birimi temsil ederler. Öte yandan metinde bu kaz sürülerinin "tek tük" görülmesinin karşısında edilgen ve küskünleşmiş diğer hayvanlar "pek çok"tur. Metinde en önemli niceliksel ayrım, "…içlerinden yalnız bir tanesi onlara benzemezdi." ifadesi ile Güneşçi'nin kolektif yapı karşısındaki marjinalliğini temsil etmektedir.

II. Kolektifleştirmede istatistiksel verilere başvurulmaz. Gruplar, benzer özellikler göstermesi yönünden kolektif bir kimliğe sahiptir. Metnin çoğu yerinde "bu kentte oturanlar" isimlendirmesiyle toplumsal normlara uyan çoğunluk, kolektifleştirme biçimindeki asimilasyonu yansıtmaktadır.

> "Bu kentte yaşayanlar, havanın nasıl olsa yağmurlu olacağını bildiklerinden…" (s. 84).
>
> "Bu kentte oturanlar, doğdukları günden öldükleri güne değin…" (s. 82).

Söz konusu topluluğun eğilimleri, Durkheim'in bireyin topluma bağlanmasını sağlayan ve davranışlarını uyumlulaştıran "mekanik dayanışma" kavramıyla örtüşmektedir (Durkheim, 2006, s. 137). Öte yandan metinde "başka kentlerde oturanlar" adlandırmasıyla gözyüzüne bakan, değişimi ve yeniliği umut eden başka bir kentin varlığından ve farklı bir kolektif bilinç ile olası bir dünyadan haber verilmektedir.

> "Daha önemlisi, gene bu yüzden, sabahları uyuyan adamlar, başka kentlerde oturanlar gibi pencerelerde, kapalı kepenklere pancurlara koşup 'hava bugün nasıl acaba?' diye heyecanla, ya da sıkıntıyla, gökyüzüne bakmaz…" (s. 84).

Birliktelik (Association) ve Ayrışma (Dissociation)

Sosyal aktörlerin gruplar olarak temsil edilmesinin başka bir yolu da birlikteliktir. Bu topluluk metinde hiçbir zaman grup etiketiyle adlandırılmayan sosyal aktörleri veya sosyal aktör gruplarını ifade eder. Örneğin: "Göç programının bir bütün olarak Avustralyalılar için değil, politikacıların, bürokratların ve etnik azınlıkların yararına var olduğuna inanıyorlardı." Burada "politikacılar, bürokratlar ve etnik azınlıklar" bir bütün hâlinde Avustralyalıların çıkarlarına karşı çıkan bir grup oluşturmak üzere birliktelik oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle istikrarlı ve kurumsallaşmış olarak değil, belirli bir konuda yararlanıcı rolleri dolayısıyla geçici ittifak kuran bir grubu temsil etmektedirler. Birçok metinde birliktelikler kurulur ve metin ilerledikçe ayrışma gerçekleşir. Bu durum, metinde belli bir sebepten geçici bir süre devam eden ilişkinin kesilmesi ve bahsi geçen sosyal aktörlerin ayrı ayrı ele alınmasını ifade eder (van Leeuwen, 2003, s. 50-51).

Metindeki alegorik figürler olarak hayvanlar, "evcil hayvanlar" gibi alabilecekleri genel bir grup adıyla temsil edilmeksizin yağmur karşısındaki kaçınma tepkisiyle geçici bir birliktelik oluştururlar. Hemen sonrasında toplumsal normlara aykırı davranmaları yüzünden "akılsız" etiketlemesiyle bir grup hayvan, diğerlerinden ayrılır.

> "Yağmur durmadan yağdığı için kediler köpekler, hele hele tavuklar, hiç dışarıda dolaşmazdı. Çıkıp tüyün teleğin sırılsıklam ıslansın diye gezilir miydi hiç? Akılsız kediler, köpekler, tavuklar da vardı elbet. Onlar yıkar, ıslanır, sonra da hastalanır, yataklara düşerlerdi." (s. 83).

Metinde, peş peşe kurulan birliktelik ve ayrışma stratejileriyle norm dışı eylemlerin olumsuz sonuçları vurgulanarak toplumsal düzenin meşruiyetini güçlendiren örtük bir söylem kurulmuştur.

Belirsizleştirme (Indetermination) ve Farklılaştırma (Differentation)

Belirsizleştirme, sosyal aktörler anonim şekilde temsil edildiğinde ortaya çıkar. Bu temsil, belgisiz zamirler aracılılığıyla gerçekleştirilir. Çoğul ifade eden belgisiz zamirler, belirsizleştirmeyi kümeleşme biçiminde sunar. Belirsizleştirme, bahsi geçen kişi ya da grubun kimliğini önemsiz hâle getirebileceği gibi metin dışındaki gerçek bir olaya ya da metne gönderimde bulunarak gizli bir otorite/güç algısı da uyandırabilir (van Leeuwen, 2003, s. 51).

Farklılaştırma, bireysel bir sosyal aktörü veya sosyal aktörler grubunu benzer bir aktör veya gruptan açıkça ayırır ve "ben" ile "öteki" arasında veya "biz" ile "onlar" arasında olduğu gibi karşıtlıklar meydana getirir (van Leeuwen, 2003, s. 52).

> "Bu kentin insanları, yağmura tutulma korkusunu nedir bilmez, havanın açmasını beklemezlerdi ya, içlerinden yalnız bir tanesi onlara benzemezdi."

Metinde kent halkı "bu kentte oturanlar, sabahları uyuyan adamlar, kimse" gibi sıfat ve zamirler yoluyla temsil edilerek belirsizleştirilmiş, okuyucunun dikkati bu insanların bireysel kimlikleri yerine kolektif bilince yöneltilmiştir. Bu bilinç, bireysel farklılıkları tehdit edici bir unsur olarak algılamaktadır. Bundan dolayı Güneşçi, bu kentin insanı olmasına rağmen modern toplumun "belirsizlikle(ambivalence) baş edememe ve tanımlanamayanı dışlama ve yok etme çabasıyla" ötekileştirilmiştir (Bauman, 1991, s. 7-8).

> "Bu tedirgin edici takınağı, saplantısı olmasa, adamın arkadaşları, ona daha bir yakınlık gösterirlerdi ya, şimdi söyleyecek o 'yarın sabah...' sözlerini, birazdan söyleyecek, diye keyifleri kaçardı." (s. 85).

Adlandırma (Nomination) ve Kategorize Etme (Categorisation)

Sosyal aktörler kendi benzersiz kimlikleri açısından ya da paylaştıkları ortak özellikler açısından kategorize edilerek temsil edilebilir. Söylemlerde hangi sosyal aktörlerin adlandırıldığının hangilerinin kategorize edildiğinin tespiti önemlidir. Adlandırma, tipik olarak resmî, yarı resmî, gayriresmî olabilen özel isimlerle gerçekleştirilir. Zaman zaman harfler veya sayılar isimlerin yerini alarak gizlilik sağlanabilir (örneğin "Bay X"). Adlandırmalar; onurlandırma (honorification), standart ünvanların, rütbelerin vb. eklenmesi (titulation) ya da kişisel veya akrabalık ilişkisi gibi yakınlık bildiren adlar (affiliations) aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Diğer taraftan adlandırılmayanların da eleştirel söylem analizinde en az adlandırmalar kadar önem taşıdığı bilinmelidir (van Leeuwen, 2003, s. 53-54).

Yağmurlu Kentin Güneşçisi metni adlandırma açısından işlevsel bir başlığa sahiptir. Başlıklar, metinlerin tematik çatısını kuran öncül bilgiler sunmaktadır. Yağmur ve güneş kelimeleriyle açık bir zıtlık içeren metnin başlığı, bireyin kentsel gerçeklik karşısındaki aykırı tutumunu ilk adımda ifşa etmektedir.

Metnin başkişisini ifade eden Güneşçi adlandırmasının -CI ekiyle kurulması, mesleki bir kimlik izlenimi uyandırmakta ve bu karakter, umudu iş edinmesiyle öne çıkarılmaktadır. "Yağmurlu Kent" adlandırmasından hemen sonra yer alan "Güneşçi" adlandırması, statükoya direnen canlılık ve direnişi simgeleyen bir figürü öne çıkarmaktadır. Platon'un mağara alegorisi temel alındığında "güneş" kavramı, iyi ideasını temsil etmesiyle Güneşçi'yi hakikat bilgisini arayan özne olarak konumlandırmaktadır. Metin boyunca Güneşçi'nin özel bir kişi adı verilmeksizin "bu adam" ifadesiyle anılması ise tüm insanların bu değerleri yaşatabileceği düşüncesine ilham vermektedir.

> "Bu adam, pencereden gökyüzüne bakan bu adam…Bu adamın kimi kimsesi yoktu. Kentin iş kesimindeki koca koca yapılardan birindeydi işyeri; oraya gider, gelir, evine kimseyi çağırmazdı. Gelmeyeceklerini bilirdi çünkü. Kendi de eşinin dostunun evine gitmezdi pek, üst üste çağırılmadıkça. Sessiz bir adamdı bu." (s. 84).

Kategorizasyonda kişi, belirli bir grup ya da topluma dâhil edilir, rolü ile öne çıkarılır ve özel kimliği vurgulanmaz. Öykülerde isimsiz kahramanların geçici, işlevsel rolleri yerine getirmesi buna örnektir. Bu yolla okuyucu ya da dinleyici, o kişiyle özdeşleşmekten uzak tutulmaktadır. Metinde eşi dostu olarak anılan çevresi de dâhil olmak üzere Güneşçi dışındaki bütün kent halkı, kategorizasyon stratejisine uygun olarak "bu kentte oturanlar, bu kentte yaşayanlar, bu kentin insanları, bu kentten çıkmayanlar" ifadesiyle kolektif bir grubu temsil etmekte ve yalnızca sosyal işlevleri üzerinden temsil edilmektedir.

> "Bu kentte oturanlar, doğdukları günden öldükleri güne değin, gökyüzüyle denizi bir tek renkte bilirler, gökyüzünün mavi -açık olsun, koyu olsun, gene de mavi- olabileceğini, denizin de ona uyarak koyu maviden açık yeşile dek akla gelebilecek her türlü renge girip çıktığını, kırmızı, mor, sarı, bile görünebileceğini, ancak, dünyayı gezmiş görmüş kişilerden öğrenirlerdi." (s. 83).

Metinde diğer bir kategorizasyon örneği "bu kentte oturanlar"ın karşısında konumlandırılmış aydın bireylerden oluşan "dünyayı gezmiş görmüş kişiler"dir. Bu sosyal aktörler, yağmurlu kentin dışındaki dünyayı deneyimlemiş bir grup olarak temsil edilmektedir. Coğrafi, kültürel ve estetik farkındalıklarıyla söylem yetkisine sahip olan bu aktörler, Foucault'nun bilgi/iktidar ilişkisine göre hakikat ediniminde önemli bir yer edinseler de toplumun hakikat rejiminin karşısında geri planda kalmışlardır. Öyle ki hakikat özgürleştirmeyi başaranların ayrıcalığı değil, doğruyu belirleme yetkisine sahip olanların konum ve statüsü ile ilişkilidir (Foucault, 1980, s. 131).

İşlevselleştirme (Functionalisation) ve Kimliklendirme (İdentification)

Sosyal aktörlerin kategorize edilmesinde işlevselleştirme ve kimliklendirme olmak üzere iki yaklaşımdan söz edilir. Kimliklendirme; sosyal aktörlerin ad, yaş, cinsiyet, etnik köken, meslek, dinî mensubiyet gibi özelliklerle tanımlanmasıdır. İşlevselleştirme ise sosyal aktörlere faaliyetleri açısından (yönetici, dağcı, alacaklı, başkan vs.) atıfta bulunmaktır.

I. Kimliklendirme, kendi içinde üç kategoride değerlendirilebilir:Sınıflandırmada (classification) sosyal aktörler; yaş, cinsiyet, etnik köken, dinî mensubiyet vb. unsurlarla tanımlanır. Bu tanımlamalar tarihsel ve kültürel açıdan değişkenlik gösterebilir. İlişkisel tanımlamada (relation identification) sosyal aktörler; akrabalık ve iş ilişkileri ya da kişisel bağlar önem kazanır. Fiziksel tanımlamada (physical identification) bedensel tasvirlere yer verilir. Fiziksel nitelikler, çağrışımlara sahip olduğundan adlandırmanın aksine aşırı tanımlama özelliği gösterir (van Leeuwen, 2003, s. 56).

*Yağmurlu Kentin Güneşçisi'*nde, sınıflandırma türünde kimlik tanımı, "kentli olma" şeklinde yer almaktadır. İlişkisel tanımlamalar ise Güneşçi'nin diğer insanların gözünden temsil edilmesiyle toplumsal ilişkilerin eleştirisini mümkün kılacak şekilde düzenlenmiştir.

> "Bu adamın kimi kimsesi yoktu. Kentin işi kesimindeki koca koca yapılardan birindeydi işyeri; oraya gider, gelir, evine kimseyi çağırmazdı. Gelmeyeceklerini bilirdi çünkü. Kendi de eşinin dostunun evine gitmezdi pek, üst üste çağırılmadıkça. Sessiz bir adamdı bu. Kimseye kötülüğü dokunmamıştı, kimseyi kırmamıştı şimdiye dek. Bir tek kusuru vardı. Eşi dostu da bu yüzden yalnız bu yüzden tedirgin olurdu." (s. 84).

Güneşçi, çevresindekilerin normal yaşam pratiklerinin dışında bir umuda ve davranış biçimine sahip olması sebebiyle ilişkisel yokluk içinde temsil edilmektedir. Güneşin çıkacağı umudu, onu toplumsal normların dışına taşıdığından diğer insanlar tarafından bir tehdit olarak algılanmaktadır.

> "Bu tedirgin edici takınağı, saplantısı olmasa, adamın arkadaşları, ona daha bir yakınlık gösterirlerdi ya, şimdi söyleyecek o 'yarın sabah...' sözlerini, birazdan söyleyecek, diye keyifleri kaçardı." (s. 85).

Metnin kimliklendirmenin başka bir biçimi olan fiziksel tanımlamayla başlatılması dikkat çekmektedir. Güneşçi'nin iç dünyasına ve toplumsal konumuna ışık tutan bu sahnede, okuyucunun dikkati birey-toplum dinamiklerine yöneltilmektedir.

> "Ufarak teferek, sıskaca, kuruca bir adam duruyordu pencerenin ardında. Pencere kapalıydı; camı, su çizikleri içinde. Dışarıdan bakan, adamın yüzünü dalgalı dalgalı görürdü." (s. 82).

Fiziksel tanımlamada Güneşçi güç, otorite, dayanıklılık gibi kavramların zıddında konumlandırılmıştır. Bunun yanı sıra dışarıdan bakanların perspektifinden yağmurun etkisiyle parçalanmış, bütünlüğünün kaybolduğu manipüle edilmiş bir görüntü tasvir edilmekte ve benzer ifadeler metnin sonunda tekrarlanmaktadır.

> "Dışarıdan bakan birinin dalgalı dalgalı göreceği yüzünde, merak izi bile bulamayacağı, umut izi bile sezemeyeceği yüzünde, salt gözleri canlıdır sanki adamın. Gökyüzüne bakar." (s. 85).

Bu ifadeler, Foucault (1982)'nun gözetim anlayışındaki çarpıcı paradoksu hatırlatmaktadır. Bu anlayışıya göre gözetim "aynı anda hem çok fazla hem de çok az" olmalıdır. Çok fazla oluşu, varlığı kanıtlanmasa da bireyin sürekli bir gözetim olasılığıyla kuşatılmış olmasından ileri gelir. Çok az oluşu ise gözetimin fiiliyatta gereksiz oluşunda gizlidir. Çünkü asıl amaç, bireylerin "bizzat kendilerinin de taşıyıcısı oldukları bir iktidar durumunun içine alınmalarını sağlamak"tır (Foucault, 1982, s.252-254). Metinde, yağmur aracılığıyla nispeten kendini gizleyen gözetim, amacına yaklaşmış görünmektedir; çünkü Güneşçi için artık izlenmek dışsal bir olgu değil, bir varoluş biçimi hâline gelmiştir. Ancak, bu çelişkili ve hayalî yapı nedeniyle bireyselliği, yüzünden büyük ölçüde silinmiş olsa da Güneşçi'nin canlı gözlerle gökyüzüne bakışı, hâlâ bir özne olma potansiyeli taşıdığından haber vermektedir. Farklı bir perspektiften bakıldığında ise metnin merkezinde yer alan yağmur metaforunu, Bauman (2000)'ın "akışkan modernite" kavramı ile ilişkilendirmek mümkündür. Bu çerçevede yağmurlu camların ardındaki görüntü, modern toplumun epizotik, geçici ve yüzeysel ilişkilerine göndermede bulunmaktadır.

Metindeki diğer fiziksel tanımlamalar ise modernitenin sebep olduğu, bütünlüğün kopan ve dağılan parçalarına işaret etmekte diğer bir deyişle yitirilmiş gerçekleri resmetmektedir.

> "Dünyayı gezmiş görmüş kişiler: Hele bunların anlattığına göre başka gökyüzlerinde parıl parıl ışıyan sarı- sarımsı, akımsı, kırmızımsı- bir güneş olurmuş gündüzleri. Geceleri ay, sürü sürü, türlü türlü yıldızlar görülürmüş bu göklerde." (s. 83).

II. İşlevselleştirmede (functionalisation) sosyal aktörler; faaliyetleri, meslek ya da rolleri açısından temsil edilir. Bu temsiller dilin biçim bilimsel düzeyinde tipik olarak eylem-özne ilişkisini ifade eden ekler aracılığıyla gerçekleştirilir (van Leeuwen, 2003, s. 54). Bu durumda sosyal aktörün kendisinden çok işlevi önem kazanır.

"Güneşçi" ismi, adlandırmada da bahsedildiği üzere bir meslek izlenimi uyandıracak şekilde temsil edilmiş ve Güneşçi'nin kendisinden ziyade güneşe bakma eylemi öne çıkarılmıştır. "Şemsiyeler, kurutma odaları, pabuç kurutma gözleri, su olukları ve kepenkler" işlevsellikleriyle metinde yer bulan diğer ögelerdir.

> "Güneşin çıkması yağmurun durması, bulutların açılması demekti; doğdukları günden bu yana bildikleri gökyüzünün değişmesi, şemsiyelerin kapanması, kurutma odalarının kullanılmaması, daha kötüsü, umutla umut kırıklığının içlerinde baş göstermesi demekti. Olacak şey miydi bütün bunlar?" (s. 85).

Burada asıl dikkat çeken, bu eşyaların yaşamı düzenleyen önlemsel araçlar değil, bir yaşam biçimi hâline gelmiş olmalarıdır. Foucault (1992)'nun deyişiyle sosyal aktörleri tabi kılınabilen "itaatkâr bedenler" hâline getiren "iktidarın mikro modelleri" olarak işlev kazanmışlardır (s. 169).

Şahsileştirme (Personalization) ve Gayrişahsileştirme (Impersonalization)

Şahsileştirme, sosyal aktörlere şahsilik atfeden kişi veya iyelik zamirleri, özel isimler vb. tarafından gerçekleştirilen temsilî seçimlerdir. Ancak sosyal aktörler, soyutlama (abstraction) ve nesneleştirme (objectivation) adı verilen başka yollarla şahsileştirilmeden de temsil edilebilmektedir.

I. Soyutlama, sosyal aktörlerin kendilerine atfedilen bir nitelik aracılığıyla temsil edilmesidir (van Leeuwen, 2003, s. 59). Bu sayede işlev odaklı sunulan sosyal aktörler, bireysel kimlikleri silinerek ideolojik figürler hâline getirilmektedir.

> "Bu kentin insanları, yağmura tutulma korkusunu nedir bilmez, havanın açmasını beklemezlerdi ya, içlerinden yalnız bir tanesi onlara benzemezdi. Bu adam, pencereden gökyüzüne bakan bu adam…" (s. 84).

Güneşçi, "gökyüzüne bakma" eylemiyle ilk okuyuşta hayalperest bir figür olarak algılansa da esasen modern bireyin varoluşsal sorgulamalarını ve çaresizliğini yansıtan işlevsel bir role sahiptir.

> "…ancak, dünyayı gezmiş görmüş kişilerden öğrenirlerdi. Hele bunların anlattığına göre başka gökyüzlerinde parıl parıl ışıyan sarı- sarımsı, akımsı, kırmızımsı- bir güneş olurmuş gündüzleri. Geceleri ay, sürü sürü, türlü türlü yıldızlar görülürmüş bu göklerde. Bu kentten çıkmayanlar ise bu güneşi de hiç görmemişlerdi, ayla yıldızları da…" (s. 83).

"Dünyayı gezip görmüş kişiler" metinde, güneşi ve aydınlığı deneyimlemiş, ayrıcalıklı bir sosyal grup olarak konumlandırılırken "bu kentten çıkmayanlar" güneşi hiç görmemiş ve deneyimsiz olmaları ile mekânsal bir kategoriye indirgenmişlerdir.

II. Nesneleştirme, sosyal aktörlerin ilişkili olduğu bir yer veya nesneye yapılan metonomik atıf yoluyla temsil edilmesidir. Söylemde bazı nesneleştirme türlerine yaygın olarak rastlanmaktadır: mekânsallaştırma, sözün özerkleştirilmesi, araçsallaştırma ve bedenselleştirme (van Leeuwen, 2003, s. 59).

i. Mekânsallaştırma (spatialisation), sosyal aktörlerin verili bir bağlam üzerinden temsil edildiği nesneleştirme biçimidir.

> "Bahçeler yemyeşil olurdu ya kendi hâlinde kalsa, nasıl kalsındı ki yağmur bacalardan çıkan dumanları hep bu yeşilliğin üzerine örterdi." (s. 82).

Bu cümlelerde, bahçenin yeşil olma niteliği üzerinden parça-bütün ilişkisine dayanan bir mekânsallaştırmaya yer verilerek, kentleşmenin getirdiği kirlilik ve yıkım ile doğal olana yabancılaşma olgusu vurgulanmıştır.

ii. Araçsallaştırmada (instrumentalisation), sosyal aktörler gerçekleştirdikleri bir etkinlikte kullandıkları araç yoluyla temsil edilir. Metinde metonimi yoluyla yapılmış bir araçsallaştırmaya rastlanmasa da kent halkının bütünleştiği bir araç olarak "şemsiyeler" gerçeğin üzerini örten düzeneğin metaforu olarak işlev görmektedir.

> "Bu kentte sokakta gezen herkes şemsiye kullandığı için, dışarıdayken de şemsiyeler hiç kapanmadığı için, ana caddelerde adam boyunda bir dalgalı örtü gerilmiş gibi olurdu yerle gök arasında. Bu örtü ancak otobüslerin, tramvayların, evlerin dükkanların, işyerlerinin kapısında, çekilir, gerilir, yutuluverirdi iki dudak, iki çene, iki silindir arasına sıkışmış gibi.." (s. 83).

Şemsiye metaforu ile birlikte yer verilen "iki dudak", "iki çene" gibi ifadeler, insanın ağız bölgesine dair çağrışımlar uyandırarak gerilme, yutma ve sıkıştırma gibi eylemlerle bireyin sistem tarafından bastırılması veya yok edilmesini akla getirmektedir. Söz konusu cümleler, aynı zamanda bedenselleştirme stratejisi olarak değerlendirilmeye de açıktır.

iii. Bedenselleştirme (somatisation), sosyal aktörlerin bedenlerinin bir parçasına atıfta bulunularak temsil edildiği nesneleştirme biçimidir. İyelik zamirleri yoluyla gerçekleştirildiğinde ise yarı nesneleştirmeden bahsedilir (van Leeuwen, 2003, s. 60).

> "Dışarıdan bakan birinin dalgalı dalgalı göreceği yüzünde, merak izi bile bulamayacağı, umut izi bile sezemeyeceği yüzünde, salt gözleri canlıdır sanki adamın. Gökyüzüne bakar." (s. 85).

Metnin sonunda Güneşçi'nin yüzü, içsel bütünlüğü korunmuş ve/veya parçalanmış kimliğinin izlerini taşıyan bir görüntü sunmaktadır. Yüzünden bütün duygular silinmiş yalnızca gökyüzünde güneşi arayan gözlerinde canlılık kalmıştır. Bu yarı nesneleştirme biçimi; bireyin bastırılmış, içe kapanık ve topluma yabancılaşmış olduğunu yansıtırken Güneşçi'nin gözleri, içsel direnişin hâlâ sürdürdüğünü düşündürmektedir .

iv. Sözün özerkleştirilmesi(utterance autonomisation), sosyal aktörlerin sözlerine yapılan atıflar yoluyla gerçekleştirilir. Bu nesneleştirme biçiminde söylemler, kişiden bağımsız olarak daha resmî ve kurumsal bir otorite izlenimi uyandırır (van Leeuwen, 2003, s. 60).

Metinde yağmurun sürekliliği gökyüzünde görülecek bir şey olmadığı ve güneşin hiç doğmayacağı düşünceleri, egemen bir söyleme dönüşmüş ve toplum bu söylemle uyumlu biçimde yaşamaya alıştırılmıştır. Bu söylemle çatışma hâlinde olan tek özne Güneşçi'dir. Güneşçi'nin söylemleri bir taraftan egemen söylemi sürdüren ters bir stratejik etkiyle bastırılırken diğer taraftan okulların ve dünyayı gezmiş görmüş kişilerin tanıklığıyla güçlendirilmektedir.

> "Susar susar, 'yarın sabah...' diye söze başlayacak olurdu; yanındakiler de 'ya ya...' deyip kaçarlar hemen yanından. Bilirlerdi çünkü aslında ne geleceğini. Hoş, bu yüzden, adam çoğu zaman sözünü bitirmezdi bile." (s. 84).
>
> " 'Yarın sabah, gökyüzünde hani, güneşi görecek olursanız ne yaparsınız?' Deyip diyeceği de bu kadardı yani. Deyecek zaman bıraksalar…" (s. 84).
>
> "Gerçi, öğrenirlerdi okullarda, güneşin gün aydınlığı verdiğini." (s. 83).

Aşırı Tanımlama (Overdetermination)

Sosyal aktörler aynı anda birden fazla toplumsal pratiğe katılımı yoluyla temsil edildiğinde aşırı tanımlamadan bahsedilir. Dört ana aşırı tanımlama kategorisi vardır:

I. Tersine çevirme (inversion), sosyal aktörlerin, birbirinin zıddı olan iki pratiğe bağlanmasıdır. Bunun en belirgin örneklerinden biri "Taş Devri" animasyonudur. Çakmaktaşlar, yirminci yüzyıl Amerikan banliyö ailesinin faaliyetlerini sürdüren taş devri mağara insanlarıdır. Bir bakıma [+modern]den [-modern]e dönmüşlerdir. Bu tür referanslar modern uygulamaların doğal olarak algılanmasında işlevseldir (van Leeuwen, 2003, s. 62) Anakronizm (anachronism) adı verilen bu tersine çevirme biçimi, doğrudan söylenemeyecek toplumsal veya politik eleştirileri sunmak için elverişli bir araçtır. *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* metninde doğrudan bir anakronizme rastlanmamaktadır; ancak metinde zamanın anlamı yok gibidir. Bu durum distopik metinlere özgü bireyin ve toplumun hapsolduğu bir atmosfer yaratır. Diğer bir tersine çevirme biçimi sapmadır(deviation). Sapmada, roller beklenmedik eylemlerle ilişkilendirilerek tersyüz edilir ve neredeyse her zaman meşrulaştırma amacına hizmet eder. Bu anlamda fabllar, sapmanın en canlı örneklerini taşır (van Leeuwen, 2003, s. 64). *Yağmurlu Kentin Güneşçisi'*nde "kediler, köpekler ve kazlar" insana özgü davranış biçimleriyle disiplin toplumu dışına çıkmış bireylerin nasıl marjinalleştirildiğinin açığa çıkarılmasına hizmet etmektedir. Bunun dışında, aralıksız yağan yağmurun doğa olayından ziyade "bir iktidar fiziği"ni, "insan bedenlerini kuşatmanın tamamen başka bir biçimi" ni temsil ettiğini söylemek de mümkündür (Foucault, 1992, s. 144). Böylece ideolojik kabuller çatışmadan kaçınılarak dolaylı yoldan eleştiriye açılmıştır.

> "Akılsız kediler, köpekler, tavuklar da vardı elbet. Onlar yıkar, ıslanır, sonra da hastalanır, yataklara düşerlerdi. Bir kazlar vardı, bu yağmurun altında gezmekten hoşlanan." (s. 83).

II. Sembolleştirme(symbolisation) kurgusal metinlerdeki kişilerin gerçek dünyadaki pratikleri temsil eden semboller olarak kurgulanmasını ifade eder. "Kurgusal" aktör genellikle efsanevi, uzak bir geçmişe aittir. Bu mesafe, aktörlerin ve katıldıkları faaliyetlerin gerçek toplumsal aktörlere ve pratiklere atıfta bulunulmasına olanak tanır (van Leeuwen, 2003, s. 62). Edebî metinler, sembolleştirme açısından oldukça zengindir. *Yağmurlu Kentin Güneşçisi*'nin hikâye kişileri; mekânlar, nesneler, doğa olayları vd. kurgu dışı toplumsal gerçekliklere karşılık gelmektedir. Sanayileşme ve kentleşmenin başat bir sembolü olan "baca ve duman" sembollerinin gerçeği görünmez kılan bir örtü gibi kullanılması bunun bir örneğidir.

> "Bahçeler yemyeşil olurdu ya kendi hâlinde kalsa, nasıl kalsındı ki yağmur bacalardan çıkan dumanları hep bu yeşilliğin üzerine örterdi." (s. 82).

Yazarın adeta bir "panoptikon"[2] şeması olarak ortaya koyduğu yağmurlu kentte; yağmur iktidar ve sürekliliği, Güneşçi ise bu süregelen düzene karşı değişim ve umudu temsil etmesiyle metnin öne çıkan sembollerini oluşturmaktadır.

III. Çağrışım (connotation), benzersiz bir belirleme kategorisinin daha geniş bir sınıflandırma veya işlev ile temsil edilmesidir. Bu tanım esasen Barthes'ın "mit" ya da "çağrışım" tanımlama biçimiyle uyumlu olarak kültürel tarih içinde anlam kazanır (Barthes, 1977, s. 63; van Leeuwen, 2003, s. 63).

Yağmurlu Kentin Güneşçisi metni, 1980 darbesine zemin hazırlayan sosyopolitik atmosferin izlerini taşımaktadır. Denetim mekanizmalarının ve ideolojik çatışmaların şekillendirdiği bu imgesel metin, sosyal aktörlerin ardındaki kültürel ve toplumsal katmanların deşifre edilmesine imkân tanımaktadır. Diğer taraftan baştan sona bir kent melankolisini yansıtan metinde, yüz ve beden biçimleri aracılığıyla toplumsal cinsiyet, politik aidiyetler ve en önemlisi de iktidar söylemleri görünür hâle gelmektedir.

> "Bu ülkeye her gece, her sabah, her akşam yağmur yağardı çünkü." (s. 82).

> "Yağmur yağdığı için caddelerin asfaltları, sokakların taşları hep pırıl pırıl ışıldar, duvarlar hep tertemiz ama karanlık yüzlü olur, pencere pervazları, köşelerinden aşağı hep çizgi çizgi is bıyıkları salar, kiremitler damlar hep cilalanmış gibi dururdu." (s. 82).

IV. Distilasyon(distillation), genelleştirme ve soyutlama stratejilerinin birleşimi ile birden fazla toplumsal pratiğin tek bir sosyal aktörle ilişkilendirilmesidir. Ivan Illich'in *Okulsuz Toplum* adlı eserinde, öğretmenleri bir terapisti ilgilendiren sosyal pratiklerle ilişkilendirmesi buna örnektir. Illich, bu şekilde eğitim sisteminin öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerine müdahale ettiği eleştirisini getirerek, okulların toplumsal olarak geçerli bir pratik olup olmadığını tartışmaya açmaktadır (van Leeuwen, 2003, s. 63-64).

> "Kentin işi kesimindeki koca koca yapılardan birindeydi işyeri; oraya gider, gelir, evine kimseyi çağırmazdı." (s. 84).

[2] 18. yüzyılda İngiliz filozof Jeremy Bentham tarafından iyileştirici bir devrimsel proje olarak dairesel yapıda tasarlanan bir hapishane modelidir. Foucault'nun postmodern bakış açısına göre bu yapı, modern disipliner iktidarın mimari bir eğretilemesini ifade eder. Modern disipliner iktidar; hastaneler, hapishaneler, kışla ve okullar gibi kurumlar aracılığıyla bireyi sürekli izlenir ve kontrol edilebilir hâle getirmektedir (Cevizci, 2005, s. 1316).

Güneşçi, gündelik yaşamıyla sıradan bir birey, "aydınlık" arayışıyla sistem karşıtı siyasi bir figür ve "tedirgin edici takınağı, saplantısı" yüzünden marjinalleştirilmesiyle adeta bir deli rolü üstlenmektedir.

> "Susar susar, 'yarın sabah...' diye söze başlayacak olurdu; yanındakiler de 'ya ya...' deyip kaçarlar hemen yanından." (s. 84).
>
> "…sabahları uyuyan adamlar, başka kentlerde oturanlar gibi pencerelerde, kapalı kepenklere pancurlara koşup 'hava bugün nasıl acaba?' diye heyecanla, ya da sıkıntıyla, gökyüzüne bakmaz, yahut, yattığı yerde, perdelerden sızan, pencereden duvara vuran ışığa bakıp, kimi zaman da arabaların tekerlek seslerine kulak verip yağmur mu yağıyor, kar mı, hava kuru mu, güneşli mi, diye kestirmeğe kalkmağı akıllarının köşesinden bile geçirmezlerdi. (s. 84).

Metnin sonunda Güneşçi, sezgisel kavrayışıyla delilik ve bilgelik arasında konumlanan bir figür hâline gelir. Foucault'nun *Deliliğin Tarihi'nde* sunduğu bilgiler ışığında, akılcı insanın ancak küçük parçalarına ulaşabileceği bilgi, deliliğin elinde bütünlüklü bir sağlamlıkla taşınmaktadır. Deliliğin hakikatin başka bir biçimi olmaktan çıkıp patolojik bir olguya dönüşmesi aydınlanma çağının merkezinde yer alan determinizmle ilişkilidir ve bu görünmez hakikat, hâkim bilgi rejimini sürdüren toplum karşısında, susturulması gereken öteki hâline gelmiştir (Foucault, 2017, s. 50, 246).

> "Tuhaflıkları, gariplikleri var bu kişiceğizin.. Umudu yüzüne bile çaktırmadan, biraz da alıkça gönlünde besleyip duruyor..." (s. 85).

Sonuç ve Öneriler

van Leeuwen, söylem çözümleme yaklaşımında sosyal aktörlerin söylem içinde nasıl konumlandırıldığını incelemeye odaklanır. Bu doğrultuda silme, yeniden düzenleme ve yerine geçme olmak üzere üç tür ana dönüşümü içeren bir sistem ağı geliştirmiştir. Sistem ağında sosyal aktörlerin dışlanma ya da dâhil edilme biçimleri; rol dağılımı, asimilasyon, birliktelik/ayrışma, belirsizleştirme/farklılaştırma, adlandırma/kategorize etme, işlevselleştirme/kimliklendirme, şahsileştirme/gayrişahsileştirme ve aşırı tanımlama gibi alt kategoriler aracılığıyla çözümlenir. Etken ve edilgenlik, adlandırma, geçişlilik, referans sistemleri, kelime seçimleri, metafor ve metonimi gibi çok sayıda dil sistemini bir araya getiren bu ağda; dilsel, toplumsal ve kültürel boyutlar bir arada ele alınır.

van Leeuwen'in sosyal aktörler yaklaşımının edebî söylemlerin çok katmanlı doğasını çözümlemede işlevsel bir araç olup olmadığına yanıt arayan bu araştırmada, Bilge Karasu'nun *Yağmurlu Kentin Güneşçisi* üzerinden yapılan çözümlemeler, sistem ağında yer alan stratejiler açısından şu sonuçları vermiştir:

- Dâhil Etme ve Dışlama: Metinde dâhil etme stratejisi, egemen söylemleri meşrulaştıran ve yeniden üretilmesine hizmet eden toplumsal temsili inşa etmek amacıyla kullanılmıştır. Dışlama stratejisinde ise metinde sosyal aktörlerin örtük biçimde varlıklarını sürdürdükleri arka plana atma kategorisi görülürken mutlak görünmezliğe sebep olan bastırma biçimine yer verilmemiştir.
- Rol Dağılımı: Rol atama biçimleri; aktifleştirme, pasifleştirme, durumsallaştırma ve sahiplenme alt kategorileri ile metinde yer almış; aktif ve pasif rol atamasıyla toplumsal düzenin sürdürülme biçimleri temsil edilmiştir.
- Asimilasyon: Metinde, asimilasyon stratejisi, iktidarın sürekliliğini sağlayan bir temsil mekanizması olarak işlev kazanmıştır. Kümeleşme alt kategorisine toplumsal aktörlerin ölçülebilir ve denetlenebilir varlıklar olarak temsil edilmesinde başvurulmuştur.

Kolektifleştirme alt kategorisi ise bireysel kimliklerin bütünüyle silindiği içselleştirilmiş bir itaat biçiminin yansıtılmasında işlev kazanmıştır.

- Birliktelik ve Ayrışma: Birliktelik stratejisi, metinde sosyal aktörlerin geçici ittifaklar kurarak toplumsal normları pekiştirdiği bir temsil biçimini yansıtmaktadır. Toplumsal normlardan sapmanın sonuçları ise ayrışma stratejisi ile karşılanmıştır.
- Belirsizleştirme ve Farklılaştırma: Belirsizleştirme stratejisinde kent halkı genelleştirici söylemlerle sunularak bireysel kimliklerinden uzaklaştırılmış ve kolektif bilinç ön plana çıkarılmıştır. Metinde ötekileştirici söylemler ise farklılaşma stratejisi ile ortaya koyulmuştur.
- Adlandırma ve Kategorize Etme: Metinde, bireysel direniş ve aydınlanma olguları adlandırma stratejisi aracılığıyla görünür kılınırken, toplumsal normlara uyum kategorizasyon yoluyla temsil edilmiştir.
- İşlevselleştirme ve Kimliklendirme: Bireysel direniş ile toplumsal düzen arasındaki çatışmayı metaforik bir düzlemde sunan işlevselleştirme ve kimliklendirme stratejileri ile sosyal aktörlerin bireysel özellikleri, sosyal ilişkileri ve eylemleri temsil edilmiştir.
- Şahsileştirme ve Gayrişahsileştirme: Toplum ve birey arasındaki farkı görünür kılan şahsileştirme ve gayrişahsileştirme stratejilerinde, soyutlama ve nesneleştirme alt kategorileri aracılığıyla modern toplumun birey üzerindeki baskı ve gözetimi temsil edilmiştir.
- Aşırı Tanımlama: Sosyal aktörlerin birden fazla rol ve toplumsal pratiğe bağlanarak temsil edildiği aşırı tanımlama stratejisinde; tersine çevirme, sembolleştirme, çağrışım ve distilasyon alt kategorileri ile toplumsal düzen ve bireysel direniş farklı boyutlarıyla metne yansıtılmıştır.

*Yağmurlu Kentin Güneşçisi'*nin sunduğu metinsel çerçeveden elde edilen bulgular, sosyal aktörler yaklaşımının edebî metinlerdeki temsil pratiklerini ve bunlara içkin toplumsal ilişkileri görünür kılmada işlevsel bir yaklaşım sunduğunu göstermektedir. Çözümleme süreci, sistem ağında yer alan kategorilerin edebî dilin imkânlarıyla birlikte düşünülmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kurgusal evrende yer alan sosyal aktörlerin sembolik değerler üzerinden inşa edilen anlam taşıyıcıları olduğunun göz ardı edilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Daha genellenebilir sonuçlara ulaşılabilmesi için benzer çalışmaların farklı metinler ve bağlamlar üzerinde uygulanması gerekmektedir.

van Leeuwen(2008) temsil seçimleri(representional choises) kavramı ile sosyal aktör temsillerinin ne söylendiğinden çok nasıl söylendiğiyle ilgili olduğunu ifade ederek söz konusu yaklaşımın üslup bilimi çalışmalarına da ışık tutacağına dikkat çekmektedir. Özellikle anlatmaya bağlı metinlerde, sosyal aktörlerin temsil biçimlerinde görülen süreklilik ya da kırılmalar, anlatıcı ve bakış açısı, zamanın sunumu, kelime seçimleri, cümle yapıları vb. üslup tercihlerinin çoklu temsil stratejileri çerçevesinde ele alınması hem üslup bilimi açısından hem de sosyal aktörler yaklaşımının edebî bağlamlardaki işleyişine dair derinlikli bir anlayış geliştireceği ileri sürülebilir. Bu doğrultuda yapılacak çalışmaların literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, farklı türlerdeki edebî metinlerde sosyal aktörlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi de alan yazınına katkı sunma potansiyeline sahiptir. Bu kapsamdaki çalışmalar, sosyal aktörlerin türler arası ya da metinler arasında nasıl dönüştüğünü göstererek temsillerin ideolojik boyutunu ortaya çıkarmakta; ayrıca söylemsel pratiklerin şematik yapılar aracılığıyla nasıl pekiştirildiğini açığa çıkarması açısından da önem taşımaktadır.

References

Agamben, G. (1999). *Potentialities: Collected essays in philosophy*. Stanford University Press.

Barthes, R. (1977). *Image-music-text*. Fontana Press.

Bauman, Z. (1991). *Modernity and ambivalence*. Polity Press.

Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Polity Press.

Canetti, E. (2006). *Kitle ve iktidar* (G. Aygen, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Cevizci, A. (2005). *Felsefe sözlüğü* (6. bs.). Paradigma Yayıncılık.

Demircan, T. (2025). *Türk dili ve edebiyatı eğitiminde söylem çözümlemesinin eleştirel okuma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings*. Pantheon Books.

Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical Inquiry*, *8*(4), 777–795. https://doi.org/10.1086/448181

Foucault, M. (1992). *Hapishanenin doğuşu* (M. A. Kılıçbay, Çev.). İmge Kitabevi.

Foucault, M. (2002). *Toplumu savunmak gerekir* (Ş. Aktaş, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.

Foucault, M. (2017). *Deliliğin tarihi* (M. A. Kılıçbay, Çev., 7. bs.). İmge Kitabevi.

Freire, P. (1991). *Ezilenlerin pedagojisi* (D. Hattatoğlu, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Jung, C. G. (2005). *Dört arketip* (Z. A. Yılmazer, Çev.). Metis Yayınları.

Karasu, B. (2012). *Göçmüş kediler bahçesi*. Metis Yayınları.

Özer, Ö. (2018). *Gökyüzüne çığlık: Öncülerden eleştirel söylem yaklaşımları ve özgün çözümlemeler*. Literatürk Academia.

Platon. (2007). *Devlet* (S. Eyüboğlu, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Lawrence Erlbaum Associates.

van Leeuwen, T. (2003). The representation of social actors in discourse. In C. R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and practices: Readings in critical discourse analysis* (pp. 32–70). Routledge.

van Leeuwen, T. (2005). *Introducing social semiotics*. Routledge.

van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

I declare that this article is an original work and has been prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The manuscript has not been previously published and is not currently under consideration for publication elsewhere

All sources used in the preparation of this study have been properly cited and referenced. I declare that this work does not contain plagiarism, fabrication, falsification data, or manipulation of data. I declare that the research findings are presented honestly and transparently in accordance with the principles of academic integrity.

Author Contribution

The author single-handedly designed, conducted, and analyzed the study and prepared the report for this article. I have reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

Artificial intelligence tools were used in a limited manner during the preparation of this manuscript for translation support, language editing, proofreading of apparent linguistic errors. All AI-assisted outputs were carefully reviewed, verified, and revised by me. Artificial intelligence tools were not used in the development of the research design, data collection, data analysis, interpretation of findings, or formulation of the scientific conclusions. Full academic responsibility for the content of this manuscript rests solely with me.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that the final version of the manuscript has been read, approved, and consented for submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ile yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmış ve kaynakçada gösterilmiştir. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ve akademik etik ilkelerine uygun biçimde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başına yürütmüştür. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Bu makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca çeviri desteği, dil düzenlemesi, yazım ve dil hatalarının kontrolü amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ destekli çıktılar tarafımca dikkatle gözden geçirilmiş, doğrulanmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapay zekâ araçları araştırma tasarımının oluşturulması, veri toplama, veri analizi, bulguların yorumlanması veya bilimsel sonuçların geliştirilmesi süreçlerinde kullanılmamıştır. Makalenin tüm akademik ve etik sorumluluğu tamamen yazar olarak bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı koruması altında bulunan materyallerin kullanılması durumunda gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

Bu çalışma tek yazarlı olup araştırmanın tüm aşamaları yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yazar Onayı

Yazar olarak ben makalenin son hâlini okuduğumu, onayladığımı ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.